

A szkítáktól a székelyekig és magyarokig

Tartalomjegyzék

1. Szkíták és fehér hunok	5
2. Párthusok, fehér hunok, avarok	7
2.1. Szakaszfüggelék: Hiedelmek hiedelme	13
2.2. Szakaszfüggelék: Szabarok-madák, szabarok-magyarok, szabarok- szakaurak	18
3. Fehér hunok, fehér kunok, kazárok	24
3.1. Fehér hunok, kazárok, bolgárok, wugurok	24
3.2. Az ogóroktól az ugorokig	27
3.3. A kazárok és fehér hunok nyelve	30
3.4. Első szakaszfüggelék: A kazárok és testvérnépeik	36
3.5. A besenyők	40
3.6. Második szakaszfüggelék: A fehér hun utódok manicheizmusa .	42
4. Avarok, székelyek, magyarok	46
4.1. Avar-magyar folytonosság	46
4.2. (Anonymus vallomása)	52
4.3. Székelyek a honfoglalás előtt	53
5. Függelék: Az avar-szabir-onogur vonulás útvonala	56

*... az ő nyelvészkedésükkel
a mi történelmi kútforrásaink igazságát
soha, de sohasem fogják megdönteni,
de még csak megingatni sem.*

(Fischer Károly Antal 1904.)

A hungarusok ... Khoraszánból vándoroltak ki.

(El-Bakrī XI. századi arab író)

Bevezetés

Az 1. szakákra, dahákra, madákra, masszagétákra, párthusokra 2. fehér hunokra (eftalitákra), avarokra 3. fehér kunokra, kazárookra, bolgárookra, magyarokra, illetve 4. avarokra, bolgárookra, székelyekre és magyarokra vonatkozó egykori forrásadatok alapján külön-külön olyan konklúziókra juthatunk, amelyek páronként úgy illeszkednek egymáshoz, mint egy óramű egymásba kapcsolódó fogaskerekei. Ezeket a konklúziókat az alábbiakban vonultatjuk föl, s végül, mint látni fogjuk, arra a következtetésre kell jutnunk, hogy az egykori Káspi-vidéki szakák, dahák, madák és szarmaták egyenesági lezármazottai a mai székelyek és magyarok.

A jelenleg hivatalos magyar történettudomány persze azt tanítja, hogy népünk fő magva az Ural erdőségeiből származik, s a vogulok az osztyákokkal együtt testvérnépeink. S még ma is együtt kergetnök a rénszarvast, ha úgy kétezer évvel ezelőtt egy török nép lóra nem ültet minket, majd néhány száz év múltán egy másik török nép lekerget a Kaukázus északi előterébe. Hogy aztán egy harmadik török nép a Kárpát-medencébe zavarjon minket, mi pedig ijedtünkben (!) száz éven keresztül sakkban tartjuk egész Nyugat-Európát.

A kútfők alapján (lásd az 5. szakaszt) ilyen vándorlás egész egyszerűen ki van zárva. Másrészt – jóllehet őstörténelme során a magyarság számos keveredésen mehetett keresztül – ha tényleg a vogulok és osztyákok kebeléről szakadtunk volna le, akkor annak kétségtelen nyomai lennének a magyarság embertanában és néprajzában, elsősorban népzenejében. Ilyen nyomok – mint jól tudjuk – nincsenek, legfeljebb mitológiai párhuzamok mutathatók ki, de ezek egyrészt szinte egész Euráziában föllelhetők, másrészt éppúgy lehetnek átvétel eredményei, mint pl. a keresztyénség Európában való elterjedése. Ezek átvétel voltán pedig nem változtathat az, ha annál akár ötezer évvel korábban történt is. Az embertan és a modern orvostudomány viszont nemcsak a magyarok és vogulok közös eredetét zárja ki, hanem még a bárnikori huzamosabb együttélést is. Hideo Matsumoto oszakai orvosprofesszor

kromoszóma-vizsgálatokból következtetett az egyes népcsoportok közötti genetikai rokonságra, annak fokára. A *Sumitomo Pyrethroids World* 1989. 12. számában a következőket nyilatkozta:

*”A magyarokat a dél-mongoloid gének jellemzik. Ez viszont a finn népek-nél **teljesen** hiányzik, mert ezeknek az észak-mongoloid gén a meghatározója. Ennek következtében a magyarok és a finn népek nem képeznek egybetartozó népcsoportot.”*

Tóth Tibor antropológus pedig így ír: *”A honfoglaló magyarok az i. e. VII. századtól az i. sz. IV. századig fennállt szkíta-szarmata birodalom egykori népeivel olyan embertani hasonlóságot mutatnak, amelyet nem lehet kimutatni az Urál mentén élt népek ugor ágánál.”* (Kiszely István: *Honnan jöttünk? Hatodik Síp Alapítvány, Új Mandátum Könyvkiadó, 1992.*) Ismét ő: *”A honfoglaló magyarság csonthagyatéka a szarmata leletek között van, távol a Káma-medence csoportjaitól.”* (Boros-Rapcsányi: *Vendégségben őseinknél, Budapest, 1975., 152. old.*)

Figyeljük meg: a fenti két eredmény egymástól függetlenül is kizárja, hogy a magyaroknak és a voguloknak-osztyákoknak valaha is közös történelmük lett volna. Mint ahogy a kútfők vizsgálata is – a fentiekől függetlenül – ugyanezen eredményre vezet. A ”magyarság finnugor őshazájának” elmélete ugyanis máris nem lesz tartható, ha bizonyítást nyer, hogy a Priszkosz rétor által a 460-as években közölt *avar-szabir-onogur-ugor-saragur* népmozgás **nem Nyugat-Szibérián keresztül** zajlott le. Ezért aztán a hivatalos történettudomány képviselői foggal-körömmel ragaszkodnak a nyugat-szibériai útvonalhoz, s a témához tartozó kútfőket elhallgatják vagy komolytalannak bélyegzik. Csakhogy túl sok az idevonatkozó kútfőadat. Például Ammianus Marcellinus, Zakariás rétor és a Ravennai Névtelen Geográfus adatai a fentemlített népek V. századinál korábbi kaukázusi tartózkodásáról vallanak. Vagy például – hogy egyet mindjárt konkrétan is említsünk – Stephanus Byzantinus (400 körül!) közli, hogy *”A Szapeir-ok a Pontus (Fekete-tenger) vidékén lakó nép, akiknek nevét jelenleg β betűvel Σαβειρες alakban ejtik.”* (De Urbibus. Scyth. 265.) (Lásd még az 5. szakaszt is.) Ez az egyetlen adat is már önmagában kizárja a finnugrista forráskönyvet. De az avarokat is több kortárs örmény író (Pharb-i Lázár és Eliseus Vardapet) a dél-káspi régióban lokalizálja éppen az V. században (lásd szintén az 5. szakaszt).

Arról nem is szólva, hogy már a IV. századi örmény forrásokban (ill. Pliniusnál) Örményország területén újra és újra makacsul feltűnik egy *madagh, hétzmadag, machor* ill. *gud-makar* nevekkel illetett nép, amelyekben nem nehéz megsejteni a későbbi *hétmagyar* nevet (Plinius, Agathangelos, Faus-

tus Byzantinus és Chorenei Mózes, lásd később). Ez persze nem olyan súlyú bizonyíték, mint az előbbiek, de okvetlenül a délkaukázusi eredet mellett szól.

Tehát nyugodt szívvel elvethetjük a magyarok és a manysik-chantik közös eredetének fantazmagóriáját. Még akkor is, ha mindnyájunk szíve feldobog, midőn vogul népviseletbe öltözött embereket látunk. Ezt ugyanis tökéletesen megmagyarázza Hérodotosz azon tudósítása, miszerint az erdőlakó népek átvették a velük szomszédos szkíták öltözetét. Tekintettel a köztük tátongó (Kr. e. 500 körüli) roppant kulturális szakadékra, bizton mondhatjuk, hogy nemcsak az öltözetüket vették át, hanem **mindent, amit egyáltalán képesek voltak átvenni** (a szókincs és a nyelvtan egyes elemeit is beleértve). A ló szkíta nevét például biztosan jól megtanulták, ugyanakkor a ló tartást hosszú századokon keresztül képtelenek voltak a szkítáktól átvenni s lovat csak a XIX. században kezdtek úgy-ahogy tartani (gróf Zichy István: *Mióta lovas nép a magyar?* Magyar nyelv 27 (1931) 14-18. Zichy gróf ezen adatát megerősíti azon tény is, miszerint a ló tartáshoz elengedhetetlen kovácsmesterség ill. vasmegmunkálás az "obi-ugorok" előtt ismeretlen volt egy VI. századi bizánci forrás, sőt Nagy Péter cár egy ukáza szerint is!). Ez annál is inkább érdekes, mert a magyarság viszont nemcsak hogy kora időktől fogva híres volt ló tartásáról, hanem az Aral-tó déli partján élő karakalpakok hagyománya szerint a legtöbb ló tartással kapcsolatos dolgot ők éppen a magyaroktól vették át (Gerő János: *Évezredek üzenete*, Budapest, 1994.). Tehát a magyarok már a kora időkben is inkább *átadták*, mintsem *átvették* a lovaskultúrát. Az pedig ma már egyenesen közhelyszámba megy, hogy a honfoglaló magyarság kovács- és ötvösipara magasan kirítt a kor európai átlagából.

A karakalpakok tradícióját Matsumoto professzor már említett kromoszóma-vizsgálatai is megerősítik. A karakalpakok ugyanis azt tanítják, hogy a magyarok, ujugurok és karakalpakok valamikor egy törzsszövetséget képeztek (az ujugur hagyomány is tanítja a közös ujugur-magyar eredetet). A génvizsgálat eredményei pedig kétségtelenné teszik a magyarok és ujugurok valamikori etnikai kötődését.

Mindezzel persze nem akarjuk azt állítani, hogy a magyarság Hszincsiang vidékéről származna. Sőt a jelek egy *fordított irányú* vándorlás tényét valószínűsítik. Ugyanis Matsumoto professzor vizsgálataiban a kárpát-medenceivel rokon génmarkercentrumoknak csupán egyike az ujugur-jogur vidék. A másik centrum a Közel-Keleten van. A *Discover* c. tudományos folyóirat 1994. áprilisi számának *Hszincsiangi múmiák* című dolgozatában pedig a következők állnak: *"Ennek a közép-ázsiai tartománynak kemény hegyeiben a régészek kiástak több mint száz holttestet, melyek 4000 évnél régebbiek, csodálatosan*

ép állapotúak és kaukázusiak.” Tehát valószínűleg nem a magyarok származnak Középkelet-Ázsiából, hanem mind a magyarok mind a hszincsiangi őslakosok dél-kaukázusi szkíta eredetűek.

Ezen eredetet megerősítő és részleteiben is feltáró nyomokból igyekszünk őstörténetünk fő vonalait rekonstruálni az alábbi fejezetekben.

1. Szkíták és fehér hunok

Bizonyos elméletek (és források) szerint Atilla hunjai nem mások, mint az egykori Káspi-vidéki szkíták. Más elméletek szerint a hunok népe eredendően altáji mongoloid etnikum. De akár így, akár úgy volna is, az alábbiak mindenképpen igazak:

a) A hunok idejéig a szkíták a Káspi-Aral-Indus térségben még mindig egy fél kontinensnyi területen éltek, tehát a hunok megjelenésével nem tűnhettek el egyik napról a másikra. (Sőt jól tudjuk, hogy az egyébként jól szervezett altáji türk népek lélekszáma nem volt túl magas; ezzel szemben a részben letelepedett szkíták sokkal nagyobb tömeget képviseltek, s a szkíták nagyszámú voltát antik írók egész sora állítja. Tehát a szkíták nem olvadhattak be csak úgy türk jellegű népekbe.) Mivel területük a Hun Birodalom részévé vált (ha nem éppen kontinuitásról van szó), a nem mongoloid szkíta etnikum a hunoknak minden bizonnyal számottevő részét képezte.

b) A források a hunokat szkítáknak is nevezik, sőt (pl. Priszkosz rétor) analóg módon használják a *hun* és *szkíta* megjelöléseket.

Innen aztán az adódik, hogy

b') amennyire a hunokat szkítáknak nevezik, annyira a szkítákat is hunoknak. Tehát nem légből kapott ötlet, hogy az egykori szakákat, dahákat, masszagétákat hun nevezet alatt keressük az V. és a VI. században. Vö.: Kr.e. 176-ban a hszüingnu-hunok fejedelme a kínai császárhoz írott levelében néhány nép hódoltatásával kapcsolatban írja, hogy *”ezáltal mindezeket hunokká tettük”* (De Groot, J. J. M., *Die Hunnen der vorchristlichen Zeit. Chinesische Quellen zur Geschichte Asiens I.* Berlin-Leipzig 1921; Ši-ki, 110. fej.).

Azaz ezidőtájt

a') a *hun* nevű népek között kimutathatóan jelen kell lenni egy nagyszámú európai résznek.

Mindezzel összetetallozódik az az imponáló mennyiségű IV-V. századi adat, amelyek a hunokat a régi masszagétákhoz kötik (ezzel kapcsolatban lásd a

későbbi *Hiedelmek hiedelme* c. szakaszfüggelékét). Másik oldalról ugyanakkor igenis vannak források europid jellegű hunokról. Procopius a **fehér hunokat** az Európába özönlött hunoktól nemcsak lakhely, hanem bőrszín szerint is megkülönbözteti: *"Az eftaliták hun nép és annak is neveztetnek, de az általunk ismert hunokkal nincsenek összeköttetésben, mert nem határosak s nem is laknak azokhoz közel, hanem Perzsia északi határánál, ahol Gorgo nevű város van Az eftaliták nem nomádok, mint a hunok többi népe, hanem már régóta békés földművelőkként élnek. A hunok közül egyedül ezek **fehérbőrűek**, az **arcuk sem rútt**, s amazoktól életmódjukban is különböznek ... az eftalita hunok népe, akiket **fehéréknek** neveznek ..."* (Procopius: *Bel-lum Persicum* I., Prokopios: ex recensione Guil. Dindorfii Vol. I-III. Bonnae 1833.) Teofanész ugyanakkor: *"... Nephtalitas Hunnos ..."* (Theophanes Chronographia an.467 [5967]) *"... Unnos Albos nomine, qui et Nephtalitae ..."* (an 468 [5968])

Menander Protector szerint pedig: *"Iustinus uralkodásának negyedik esztendejében a turkok követsége Bizáncba jött selyemárakkal és egy a császárnak szóló levéllel ... Vajon a heftaliták városban laknak avagy falvakban? (Így felelték a követek:) Uram, ez a nép városlakó, városokban lakik ... Tehát – szót közbe a császár – ti nyilván valamennyi városukat elfoglaltátok? – Úgy van – felelték a követek ..."* (Fragm. 18., Excerpta de legationibus, ed. C. de Boor, 450-452.)

Ezeket az adatokat sokan nem merik elhinni (mert úgy gondolják, hogy a mondott régióban csak a türkök és perzsák között választhatnak). Cáfolatul felhozzák, hogy egyes adatok arról tanúskodnak, hogy az eftalitáknak jurtaik is voltak. Ám ez nem kell, hogy ellentmondást jelentsen: a korábban ugyanitt lokalizált szkítáknak is már régóta volt mind letelepedett, mind nomád rétege. S még egy király is lakhatott sátorban, ha éppen nem székvárosában tartózkodott. Ugyanakkor kínai források is tanúsítják, hogy *az eftaliták nyelve nem hasonlít sem a türkökéhez, sem a mongolokéhoz* (Kiszely István: *A magyarok eredete és ősi kultúrája*, Püski, Budapest 2000. 392. old.).

*"... a Kr. u. 4., 5. és 6. században a fehér hunok vagy heftaliták állandó háborúkban lerohanták az iráni Szászánida birodalom nagy részét, és dinasztiaalapításhoz fogtak Észak-Indiában. Bizánci források és indiai pénzérnök Közép-Ázsiából származó **fehér, nem mongoloid** népként ábrázolják őket ..."* (The Times Atlasz Világtörténelem, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1992.) A fentiek szerint pedig két független kortárs kútfő is városlakóknak mondja az eftalitákat, és legalább ugyanennyi forrás azonosítja is őket a fehér hunokkal.

Mindezek arra is mutatnak, hogy a fehér hunok elég nagyszámúak és

eléggé civilizáltak is voltak ahhoz, hogy az europid, városokat építő, de lovaskultúrájú közép-ázsiai szkíták örököseit *ne rajtuk kívül* keressük. Ezt a tényt egy kínai forrás is megerősíti. Song-Yün kínai zarándok jegyezte fel a perzsákkal szomszédos város lakó és nomadizáló hunokról (Procopius alapján ezek az eftalita fehér hunok): *"A világ négy tájáig, egészen Khotánig a leghatalmasabb és legszamosabb nép"* (H.W. Haussig: Die Beschreibung des Tarim Beckens bei Ptolemaios). És ez minden bizonnyal így is volt, ellenkező esetben ugyanis a fehér hunok nem lettek volna képesek többször is lerohanni a Szászánida Birodalmat.

Tehát lehetetlen nem látni, hogy a hunok közül legalábbis a *fehér hunok* mind etnikailag, mind lakhely szerint a Káspi-vidéki szkíta birodalom *közvetlen örökösei*.

2. Párthusok, fehér hunok, avarok

Az egykori párthusokat a kútfők egyértelműen a szkíta (daha, masszagéta, szarmata, szaka) népcsoportból eredztetik, ugyanakkor eftalita (fehér hun!) eredetűnek is mondják; mi több, eredeti nevük *apar* (Sztrabónnál *parn*, *aparn* (pl. Altheim, F.– Stiehl, R.: Geschichte Mittelasiens im Altertum, 1970.)) vagy *abar*, amiből a görög hangrendszer hiányos volta miatt lett *avar*. Sztrabón egyértelműen ezen *parnok*, *aparnok* alapításának tudja be a Párthus Birodalmat. (Az avarokat viszont a bizánci Teofilaktosz Szimokatta tartja fehér hunnak.) A leírások és a fennmaradt szobrok a párthusokat viseletükben és harcmódorukban a hunokhoz teljesen hasonlóan ábrázolják, embertanilag pedig europidként (de nem árjaként, hanem teljesen magyar karakterűként!). Lássuk konkrétan a kútfőket:

"Parthiaci gens olim Schythica" (Stephanus Byzantinus, De Urbibus ...)

"Parthi Schytharum exules fuere. Hoc etiam ipsorum vocabulo manifestatur, nam Scythico sermone Parthi exules dicuntur." (Justinus: Epitome Historiarum Lib. XLI. c.1.)

Nagy Sándor (Kr.e. 330): *"Sogdiani, Dahae Sacae, Massagetae sui juris sunt, omnes hi simul si terga nostra viderint sequentur, illi enim eiusdem nationis sunt"* (egy nemzethez tartoznak)." (Curtius: Historiarum – Historia Alexandri Magni i. VI. 3.)

Sztrabón (Kr. e. I. század): *"ex Dais alii Aparni alii Xanthi alii Pisuri appellantur, Aparni Hyrcanis et eorum mari proxime adjacent. Tradunt Parnos Daas esse ... Ab iis ortum Arsacem putant ... Postea Arsaces vir*

Scytha, cum ex Dais quosdam haberet, qui Parni dicuntur, nomades Ochum accolentes.” (Strabo: De situ orbis, Lib.XI. cit. Kephart Calvin: Races of Mankind, New York, 1960.)

Ptolemaiosz szerint: *”Tenent regionem quae juxta Oxum sunt Derbictae, quae sub his Massagetae post quos Parni et Dahae”* (Ptolomaeus: Cosmographiae L.V.)

Sanatruq párthus király nisibisi palotájának romjai közt a VII. században fedezték fel azt az oszlopot, amelynek feliratán többek között a következők álltak: *”Antiochus országlásának tizennegyedik évében a párthusok lerázták a macedónok igáját és az **euthaliták királyának fia** lett a királyuk, kinek nemsokára Kelet- és Észak-Ázsia minden népei meghódoltak ... Ezek a párthusok fejedelmei, akik atyjuknak, Arszáknak halála után uralkodtak Bálh-ban a kusokon. Az első párthus királynak, Arszáknak négy fia volt, kik között ropant birodalmát felosztotta. Az elsőnek adta az **euthalitáknak – hunoknak** – országát ...”* (Sebeos: Heraclius történetei, 1851. Konstantinápoly, 10. old.)

Ezt az oszlopot Tiridates örmény király állíttatta Kr.u. 305-ben, s feliratát fő udvari embere, Agathangelos készítette el (Sebeos id. mű 2. old.). Ez még messze nem az ún. ”hun”, hanem az ún. ”szkíta” időszak, s ez az *eftalita* név általunk ismert legkorábbi előfordulása (a *hun*, *unn* nevek már jóval korábban is ismertek Transzkaukáziában, így pl. Dárius király Kr.e. 510 körüli vésetű perszepoliszi feliratán, a Kr.u. II. századi Ptolemaioszt, Marcianost, Tyrosi Marinost és Dionysius Periegetest már nem is említve). Az eftaliták viszont más néven fehér hunok (lásd Procopiust alább). Ki kell emelnünk, hogy e három legutóbbi idézet alapján a **szkíta-eftalita-párthus-hun-eftalita** folytonosságot illetőleg most már **direkt bizonyítékkal** is rendelkezünk! A nisibisi felirat ugyanakkor nemcsak a szkíta-párthus-eftalia azonosságot bizonyítja, de keletkezési ideje határozottan **el is szeparálja a szóbanforgó hunokat és eftalitákat mindennemű altáji népalakulattól!**

A hangsúly nem is a 305-ös évszámon van, hanem ama tényen, mely szerint a díszoszlopot 305-ben állíttató Arszakida uralkodó **saját ősi dinasztiajának régi eredethagyományát** közli, s ezen régi hagyomány szerint *euthalita* eredetű az uralkodóház! Mivel pedig e dinasztia az oszlop felállítására idején már több, mint félezer éve kitűnő szervezettséggel hatalmas birodalmakat és országokat kormányzott, ezért bizton állíthatjuk, hogy az **euthalita eredetnek** csupán a hagyománya is a Kr.e. századokra megy vissza! (A X. századi Bīrūnī egy közlése ezzel tökéletesen összevág, midőn egy kései fehérhun-utód állam dinasztiajáról írja, hogy hatvan nemzedék óta

uralkodik azon a vidéken [Szász Béla: A húnok története, Attila nagykirály, Bartha Miklós Társaság, Budapest, 1943. Új kiadás: Szabad tér kiadó, Budapest, 1994., 472. old.]. Ez a Párthus Birodalom teljes korát magába foglaló időszak, tehát itt csakis az Arsakida dinasztiáról mint fehér hun dinasztiáról lehet szó. A nisibisi felirat szerint még Észak-Indiában is Nagy Arsák utódai uralkodtak.) Alapjaiban dől meg hát ama – egyébként eddig is minden alap nélkül álló – feltételezés, amely az eftalitákat az altáji törökségből származtatja! Vö.:

*”Az eftaliták hun nép és annak is neveztetnek, de az általunk ismert hunokkal nincsenek összeköttetésben, mert nem határosak s nem is laknak azokhoz közel, hanem Perzsia északi határánál, ahol Gorgo nevű város van ... Az eftaliták nem nomádok, mint a hunok többi népe, hanem már régóta békés földművelőkként élnek. ... A hunok közül egyedül ezek **fehértörzsek**, az **arcuk sem rút** ... az **eftalita hunok** népe, akiket **fehértörzsek** neveznek ...”* (Procopius: Bellum Persicum I., Prokopios: ex recensione Guil. Dindorfii Vol. I-III. Bonnae 1833.)

”... az eftalita birodalom ”var” és ”hun” nevű törzsei ...” (Altheim, F.: Geschichte der Hunnen, I. kötet)

”... Nephtalitas Hunnos ...” (Theophanes Chronographia an.467 [5967])

”... Unnos Albos nomine, qui et Nephtalitae ...” (an 468 [5968])

”Justinos uralkodásának negyedik esztendejében a turkok követsége Bizáncriba jött selyemárukkal és egy a császárnak szóló levéllel ... Vajon a heftaliták városban laknak avagy falvakban? (Így feleltek a követek:) Uram, ez a nép városlakó, városokban lakik ... Tehát – szólt közbe a császár – ti nyilván valamennyi városukat elfoglaltátok? – Úgy van – felelték a követek ...” (Menander Protector Fragm. 18., Excerpta de legationibus, ed. C. de Boor, 450-452.)

De vizsgáljuk meg az eftalita-avar folytonosságot is, mind az ún. álavarok, mind pedig az „igazi” avarok vonatkozásában:

Teofilaktosz a VI. századi ún. álavarokról: *”Ezért is a mi korunkig **álavar** néven különböztetnek meg (amint helyesebb is így nevezni őket), egyik részük eredetileg **uar**, a másik pedig **chunni** nevű.”* (Theophylactus Simocatta: Corpus Scriptorum Historiae Byzantinae. B.G. Niebuhrii C.F. Bonnae, 1834.)

*”Úgy látszik, ez nemcsak mendemonda, mert e két törzs (az uar és chunni) **valóban** együtt élt Irán északi határán, s egyikük, a chunni, azonos volt a fehér hunokkal ...”* (László Gyula: ”Emlékezzünk régiekről”, Képes Történelem, Móra Kiadó 1979.)

”... az avarok magvát az eftalita birodalom ”var” és ”hun” nevű törzsei

alkották ...” (Altheim, F.: Geschichte der Hunnen, I. kötet)

Pharb-i Lázár és Eliseus Vardapet örmény írók Abarországot 450 körül Hyrkánia tőszomszédságába helyezik (lásd az 5. szakaszt). Ezek az abarok nyilvánvalóan azonosak Priszkosz rétor abarjaival. Sőt még arra is van adatunk, hogy Eliseus az V. században egy helyütt még ugyanazon a néven (*abarniai*) említi a Hyrkánia tőszomszédságában élő abarokat, mint Sztrabón (*aparniai*) sok száz évvel korábban (Lukácsy Kristóf: A magyarok őselei, hajdankori nevei és lakhelyei eredeti örmény kútfők nyomán, Kolozsvár, 1870., 63. old.), akik viszont a Párthus Birodalom államalkotó népe! Tehát Priszkosz rétor abarjai nemcsak hogy Pharb-i Lázár és Eliseus Vardapet abarjaival azonosak, de a régi párthusokkal is! Ezek központi területe a Kr.e. III. század és Kr.u. 463 között végig a dél-káspi régió volt.

Zakariás rétor valamikor 450 és 491 között a Káspi-kapukon belülre, abdélok és eftaliták társaságába (szabirokkal, onogurokkal stb. együtt) helyez abarokat (Zacharias Rhetor Scholasticus: Historia Ecclesiastica Zachariae Rhetor vulga adscripta XII. 7. E. W. Brooks, 1924. ill. Ahrens-Krüger, 1899.) Ez nyilván nem jelentheti az összes abart, hiszen Mari Amu manicheus térítő útinaplójában 520 körül azt írta, hogy Khorászán tőszomszédságában terül el *Abaršáhr*, azaz Abarország. (Mellesleg ez a terület pedig éppen a fehér hunok *akkori* szállásterülete (Henning, W.: Mittelalterliche Iranica)).

Sőt Teofilaktosz Szimokatta is valahova Baktria-Tocharisztán területére helyezi az "igazi" abarokat, midőn a türk invázió utáni területüket **a türköktől ezerötszáz mérföldnyire**, India határvidékére lokalizálja (Theophylactus Simocatta: Corpus Scriptorum Historiae Byzantinae, VII.7. B.G. Niebuhrii C.F. Bonnae, 1834.). A Himálaja megközelíthetlensége miatt ez a határterület egyes-egyedül az Indus vidéke lehet. Az Altáj felőli nagy népmozgás elől az Indus vidékére ezez az abarok valóban csakis valahonnan Hyrkánia határvidékéről kerülhettek. Egyébként Teofilaktosz megemlíti ezen a területen egy *Taugast* nevű fényes nagyvárost, s ez a *Taugast* a koraközépkor perzsa-arab misztikus hiedelemvilágában is előfordul, tehát a kérdéses hely is – mint amelynek névadása az arab-perzsa mitológiával azonos gyökerű – valahol az Eufrátesz és az Indus között kellett, hogy legyen. Egyébként Teofilaktosz szerint *"a Taugast tájékán tanyázó barbárok alkotják a legharciasabb és legszamosabb népet."* Három mondattal később viszont: *"A kagán új hadjáratot indított és az összes ogórokat leigázta. Pedig ez a nép leghatalmasabb volt mind lélekszámát, mind harckészültségi fokát tekintve."* Ugyanazok a jelzők, ugyanazok a szófordulatok! (Teofilaktosz szerint az ogóroknak csak egy kis része futott Európába, tehát a többség ázsiai hazájában

maradt. Ezek leigázásáról van itt szó.) A kettő közötti párhuzamot lehetetlen nem észrevenni, márpedig e felsőfokú jelzők kizárólagos hatályúak. Tehát a "Taugast tájékán tanyázó barbárok" azonosak a "népes", "hatalmas" *ogór* népcsoporttal. Ezt az azonosítást megpecsételi Teofilaktosz kortársának, Song-Yün kínai zarándoknak a perzsákkal szomszédos városlakó fehér hunokra vonatkozó korábban már idézett s az előbbiekkal hajszára egyező terminus technikusa: "A világ négy tájáig, egészen Khotánig a leghatalmasabb és legszamosabb nép". Tehát a Taugast környéki *ogórok* éppenséggel fehér hunok voltak! Ezek területe tényleg Indiával határos a mondott időben s ezen a területen tényleg elképzelhető egy, a perzsa-arab mitológiában szereplő nagyváros. (Egyesek a Kína északi határán élő *tabgacs* nevű törzs területével azonosították ezt a *fényes várost*, ami nem csak azért skandallum, mivel egy népnevet nem illik összekeverni egy "fényes város" nevével – s a *tabgacsok*nak nem volt *Taugast* nevű nagyvárosuk! –, de Teofilaktosz szerint "a *Taugast tájékán tanyázó barbárok alkotják a legharciasabb és legszamosabb népet*". Namost ha a *tabgacsok* alatt a kínaiakat értenénk, akkor ők a bizánci terminológia szerint nem "*barbárok*", ha pedig nem a kínaiakat, akkor meg éppenséggel nem a *tabgacsok* "*alkotják a legharciasabb és legszamosabb népet*", akikről egyébként is láttuk, hogy *ogórok*, tehát nem kínaiak! Teofilaktosz egy *mukri* nevű népet is említ a kérdéses *Taugast* vidékén, az Altáj vagy Észak-Kína vidékén viszont egyetlen olyan nép sincs, amelynek nevéből akár a legvadabb torzítással is kijöhetne a "*mukri*". Azonban éppen az *Industól* nyugatra az ominózus időben volt egy *Makran* nevű tartomány, arról nem is beszélve, hogy a "*mukri*" akár az *un(u)gri* többszörös torzítása is könnyen lehet! Egyébként amúgy sem érdemes erre a "Kína északi határvidéke" teóriára túl sok szót esztegetnünk, hiszen eszerint Kína északi oldalára az avarok a türköknek mintegy *szembemenekültek volna*. Arról nem is beszélve, hogy a hivatalos verzió szerint az avarok eleve Kína északi határvidékéről menekültek el — *ugyanoda* érkezvén, tehát ez igazi "fából vaskarika", tökéletesen kiforgatva Teofilaktosz Szimokatta szavait. Ám ez is mihaszna: Kína a VI. században ugyanis még távolról sem határos Indiával, tehát erre az amúgy is abszurd "Taugast=Kína" verzió sokadik cáfolatára tényleg ne vesztegessünk több szót. Fogadjuk csak el a *Taugast* név közelkeleti-középkeleti eredetét. A Kínával való azonosításnak bármilyen szerteágazó irodalma van is, az mind-mind a modern kor prekonceptiózus szüleménye, a kortárs irodalomból ilyesmit lehetetlen kicsikarni.) Tehát Teofilaktosz is pontosan ugyanazt erősíti meg, mint Pharb-i Lázár és Eliseus Vardapet.

El-Bakrī arab földrajzíró pedig Az országok és utak könyve c. művének 9.

Töredékében a kárpát-medencei *al-Unqaluš*okról (ezek valószínűleg a griffes-indás avarok; szomszédaik a bajorok, csehek, oroszok, besenyők és bolgárok!) írja, hogy *"Khoraszánból vándoroltak ki"*. Ez is a fehér hun birodalom területe.

De a párthus-fehér hun-abar vonal után vegyük szemügyre a párthus-szarmata vonalat is. A szicíliai Diodórosz írja (Kr. e. 40 körül): *"Mert nagyon megsokasodott az a nép (a szkíta), s nevezetes királyai voltak, kiktől némelyek a SZAKA, mások a MASSZAGÉTA, ismét mások az ARIMASPI nevet kapták. Egy másikat, amely MÉDIÁBÓL a Don vidékére települt, szarmatáknak hívnak."* (Diodórosz II. 45.)

Tehát a szarmaták egyrészt rokonai a szakáknak és masszagétáknak. Másrészt vagy eleve a délnyugat-káspi Médiából (a madák földjéről!) származnak, vagy a kelet-káspi régióból Médián keresztül jutnak a Donhoz. Ki kívánom emelni, hogy ez az útvonal nem a Volgán, hanem a *Kaukázuson keresztül* vezet, s a szarmaták mindenképpen a Párthus Birodalom területéről származnak. Ez a közlés arra is rávilágít, hogy a kelet-káspi szkíták etnikailag sokkalta inkább kötődnek a délnyugat-káspi régióhoz, mintsem Észak-Szibériához vagy az ősmongolokhoz. Persze ez távolról sem jelenti azt, hogy árják lennének. (Vö. a már említett hszincsiangi múmiákkal.)

Mela Pomponius írja: *"A szarmata nemzet tulajdonaira s fegyvereire nézve leginkább a párthusokhoz közelít, de amint keményebb éghajlat alatt lakik, úgy keményebb erkölcsű is."* (Pomponii Melae: De Situ Orbis Libri III. Lugduni Batavorum, 1748. 8. pag. 264. Libro III. cap. 4.)

A szarmaták szomszédságában – mint látjuk – több rokonnép is lakott. Pomponius mindezek között mégis elsősorban a párthusokhoz (azaz aparokhoz) köti őket!

Hérodotosz írja: *"A szarmaták szkíta nyelvvvel élnek, azonban azt a hajdankortól fogva furcsán (soloecismus) ejtik ki, mivel az amazonok nem jól tanulták meg."* (Herodoti: Musae. sive Historiarum Libri IX. Argentorati, 1816. 8. Tomo II. p. 306. Libro IV. cap. 117.)

Justinus írja: *"Minthogy ők (a szkíták) a párthus és baktriai hatalmat, asszonyaik pedig az amazon birodalmat alkották."* (Justini: Historiae Philippicae, Lugduni Batavorum, 1760. 8. Parte I. p. 55. Libro II. cap. 1.)

Tehát *akik* a párthus és baktriai hatalmat alkották, azok voltaképpen szarmaták!

A fenti kútfők nyomán egy *szarmata-párthus-fehér hun-avar kontinuitás* bontakozik ki. Tóth Tibor már említett antropológiai vizsgálataiból pedig egy *szarmata-magyar kontinuitás*. Ezt a kört zárja rövidre a régészeti ada-

tokkal is igazolható *avar-magyar kontinuitás* (lásd a 4. szakaszt ill. László Gyula munkáit). Meg kívánom jegyezni, hogy mindezek fényében a szarmaták egykori médiabeli jelenléte valószínűsíti a valamikori méd (mada)-magyar kapcsolatokat. Mindezt – és általa a korábban mondottakat – számtalan kútfő támasztja alá, de mivelhogy ezek bizonyosságai nem közvetlenül a jelen helyen általunk elsősorban vizsgálni kívánt szkíta-eftalita-kazár-avar-székely-magyar vonulatba illeszkednek, hanem a szakák, madák ill. magyarok köttődésére utalnak *közvetlenebbül* (népnév, nyelv), ezért azokat külön szakaszfüggelékbe gyűjtöttük össze. De előbb egy másik szakaszfüggelék következik: mert e ponton lehetetlen eltekintenuk attól a sunyi és lelketlen félretájékoztatástól, ami ebben a témában már százötven évnél régebb óta folyik.

2.1. Szakaszfüggelék: Hiedelmek hiedelme

A masszagéta-hun azonosságot nemcsak közvetve, de közvetlenül is számos kútfő vallja. A közvélemény ezek közül leginkább a bizánci közléseket ismeri – legalábbis azok közül néhányat –, s a hivatalos történetírás e tekintetben nem tud egyebet tenni, mint hogy ezeket a kútfőket egy sokévszázados tévedés áldozataivá nyilvánítja. A dolog azonban csak azok számára ilyen egyszerű, akik soha nem képesek a saját szemükkel látni és a saját fülükkel hallani.

Például Procopius VI. századi bizánci író nagy bizonyossággal, természetesen azonosítja a hunokat a régi masszagétákkal: *Μασσαγεταις γενοσ ουν νυσ Ουιννους καλουσιν.* (De Bello Vandalico) És a bizánci-perzsa háborúval kapcsolatban: *”Massagetae, quos nunc Hunnae apellamus”*; Atila hunjairól pedig: *”Attilam Massagetarum Scytharumque exercitu armatum ad-versus Aetium processisse”*.

Bizony, bizony, minél konkrétabb egy közlés, annál magabiztosabban, annál inkább szemrándulás nélkül szokás azt ”tévedésnek”, ”babonának”, ”tudatlanságnak” bélyegezni; s e megbélyegzés annál sikeresebb, minél szemtelenebbül művelik. A ma legkompetensebbnek számító történészek például *tényként* állítják be azt, miszerint a bizánci írók pusztán *hiedelemre* alapozták a masszagéta-hun azonosítást. Valójában viszont éppen erről a *”hiedelem”*-ről vallott felfogás maga bizonyul *hiedelemnek*.

Köztudott, hogy Schlözer és követői pusztán egyes szkíta szavak görög torzítással lejegyzett bizonytalan alakjára – és saját még torzabb következtetéseikre – építették az egész indogermán-szkíta teóriát. Ehhez nem kevesebbre volt szükségük, mint hogy az egykori kútfők megbízhatóságát porig rombolják, sőt az antik írókat komplett idiótáknak bélyegezzék: *”die Byzantinischen*

Ignoranten (!)” (A. L. Schlözer’s, Kritisch-historische Nebenstunden, Göttingen, 1797. 8.S. 106.) Érdekes módon az ugyanezen írók által lejegyzett szavak alakjával már messze nem voltak ennyire kritikusak; annyira nem, hogy saját elméletük egészét arra alapozzák. Értsd: a modern történészek a sokévszázados görög filozófiai iskolán pallérozódott bizánci írók *elméjét* megbízhatatlanabbnak tartják, mint azon írók *fülét*, akik egy számukra megtanulhatatlan nyelv szavait kétségbeesett erőlködéssel igyekeztek lejegyezni.

Egyébként még elképzelni is nehéz, hogy a görögök a hasukra ütve azonosították volna a hunokat a masszagétákkal. Aki ugyanis egy kicsit is ismeri az ókori örmény kútfőket, annak eszébe sem juthat, hogy tagadja a masszagéta-hun azonosságot. Pharb-i Lázár például a fehér hunokat sűrűn felváltva nevezi *chusoknak* és *eftalitáknak*. (Legalább annyira sűrűn, mint Priszkosz rétor Atilla népét *hunnak* ill. *szkítának*.) Stephanus Asolichus szerint viszont: *”A masszagéták pedig, akik Balh-ban laknak, chusok”* (Historia Armeniae). Tehát már csak innen is *eftaliták=chusok=masszagéták*.

De Faustus Byzantinus (IV. század) még nyíltabban ír: *”A masszagéták királya számos hun hadak vezére.”* ... *”Azon időben a saját vére, Chosroes, Armenia királya ellen bosszút forraló masszagéta király, Sanesan egybegyűjté hunjainak minden hadait”* ... *”A masszagéták királya Sanesan vala az Arsakidák nemzetségéből, mert tudnunk kell, hogy az örmények és masszagéták királyai vérrokonok, és azon egy Arsakida nemzetségből származnak. Gergely tehát a masszagéták királyának, a számos hun had fejedelmének jelenlétében hirdetni kezdé népének Krisztus evangéliumát ... 342-ben Krisztus után.”* (Faustus Byzantinus: Historia Armeniae)

Teljesen világos, hogy azon masszagétáknak nevezett hunok, akiknek az örményekkel régóta közös uralkodóháza van – a párthus Arsakida-ház –, a IV. század közepén nem azonosíthatók semmilyen, Kína határvidékéről sebtiben odaszalajtott népcsoporttal. Ezek a hunok *valóban* a régi masszagétákkal azonosak. A IV. század közepe és a forrásokban ettől kezdve jelenlevő *hun* nevezet kontinuitása miatt ugyanakkor ezek kétségtelenül az ún. európai hunokkal is azonosak, akiknek száz évvel később Atilla lesz a királyuk! (A kútfők alapján az európai hunok és alánok legalább Krisztus ideje óta érintkezésben álltak, s erről az örmény szemtanúk is nyilvánvalóan tudtak. Ennek fényében kizárt, hogy Faustus Byzantinus az előbb idézett – és nagyon is beszédes – közlésében más népet nevezett volna hunnak-masszagétának, mint a későbbi Atilla-féle hunokat. De a szövegösszefüggés alapján ugyanúgy kizárt, hogy ne az Arsakida-dinasztia uralma alatt régóta álló masszagétákat nevezte volna hunnak.) Továbbá e hunok dinasztíája a IV. század közepén

kétségtelenül a párthus Arszakida-dinasztia. Ugyanezt tanúsítja a X. században élt Bīrūnī perzsa-arab író, aki az India északi vidékein megmaradt fehér hun dinasztiáról írja, hogy a mondott időben már hatvan nemzedék óta uralkodott azon a vidéken. Tehát a fehér hun dinasztia a párthus korba nyúlik vissza, s azonos az Arszakida-dinasztiával, amely uralkodókat adott a fehér hunok mellett az örményeknek, indusoknak, de a masszagétáknak is, mégpedig a fenti közlés szerint egészen Atilla koráig. (Értsd: Atilla is nagy valószínűséggel az Arszakida-házból származott.) Az Atillára vonatkozó források egyébként sűrűn írnak Atilla masszagétáiról illetve Atilláról mint a masszagéták királyáról (amely masszagétáknak Arszakida uralkodók vannak!), most már látjuk, hogy nem véletlenül. (Atilla nemzetségét egyébként az ún. óbolgár fejedelmi lista *Dulo* néven nevezi, s a fentiek szerint ezzel azonos fehér hun nemzetség nevét a pandzsábi felirat *Jaula* névvel jelöli. Mindkét név megfelel a magyar *Gyulának*, hogy a besenyő és alán vonatkozásokat már ne is említsük. Valószínűleg egészen egyszerűen Nagy Arszak nemzetségneve volt *gyula*.)

Mint ahogy azt is tudjuk (és fentebb már kitárgyaltuk), hogy a hun és ehtalita nevek már Tiridates örmény király Kr.u. 305-ben felállított díszoszlopán is szerepelnek, **jóval korábban**, mint hogy bárminémű altáji népalakulat megjelent volna az egykori Párthus Birodalom területén. A felirat szerint az Arszakida-ház az *ehtalita* királyi család leszármazottja. Sőt azt is láttuk, hogy az Arszakidák eme hagyománya mindenképpen a Kr.e. századokból ered.

Hogy a hunok nem altáji, hanem a klasszikus szkíta népek világából eredő etnikum voltak, azt a fentiekén túl Ptolemaiosz, Marcianus Periplusa, Tyrosi Marinus és Dionysius Periegetes II. századi tudósításai is kétséget kizáróvá teszik. Ptolemaiosz a Fekete-tenger fölött, roxolánok és bastarnák között szerepelteti a hunokat (*”μεταξυ δε Βασταρων, και Φοξολανων Χουνοι”*, Geographica, III. 5.25.), Dionysius Periegetes a hunokat (*Ουννοι*) is a Káspitótól nyugatra említi, Tyrosi Marinus pedig a Dontól nyugatra helyezi őket (*hunoi*). Marcianus Periplusa is eme vidéken, az alánok szomszédságában jelzi a hunokat.

Ezek mind egybehangzó II. századi tudósítások! Ezek a hunok bizony nem lehetnek hiung-nuk. (Ugyanebben az időben – Kr.u. 151-ben – a hiung-nuk még éppen a szien-pikkkel hadakoznak a Tien-santól keletre, ahonnan még Ptolemaiosz haláláig – Kr.u. 178-ig – sem érkezhettek volna a roxolánok és bastarnák Kárpát-Pontus vidéki szállásai közé, még váltott lovakkal sem!) Sőt Marcianus Periplusa az általa említett hunokat európai hunok-

nak (*χουνοι οι εν τη Ευρωπη*) nevezi, amivel közvetve *ázsiai hunokról* is beszámol.

Márpedig "*ázsiai hunok*" csakis az eftalitákat, fehér hunokat jelenthetik. A korabeli nyugati köztudatban a Káspi-tótól északkeletre egyébként sem létezett semmiféle "Ázsia", azaz semmiféle olyan terület, amely ismert szárazföldi összeköttetésben állt volna a klasszikusan *Ázsiának* tekintett földrajzi egységgel! Egy európai író azidőtájt ha "távoli" Ázsiáról írt, az alatt mindig csakis a Káspi-tó déli oldalán megközelíthető területet értett. Más esetben nem írt "Ázsiáról", legfeljebb "ismeretlen földről". De az soha nem viselhette az "Ázsia" címkét, majd csak a középkortól kezdve.

Marcianus Periplusa tudósítása tehát teljesen egyértelműen már a VI. századi terminológia értelmében vett *ázsiai* – *eftalita* – *hunokat* feltételez a II. században. (Ezek területe viszont abban az időben éppen a Párthus Birodalom területére esik.) Teljes összhangban a nisibisi díszoszlop Kr.u. 305-ből származó feliratával, amely magának a Párthus Birodalomnak Kr.e.III. századi alapítását – az uralkodóház régi hagyománya alapján – is az euthalitákhoz köti! Tehát egyáltalán nem önmagában álló Tiridates oszlopának azon adata, amely a hunokat a legkorábbi időtől kezdve a klasszikus szkíta-szarmata népek közé helyezi. Sőt az imént idézett adatokat (Ptolemaiosz, Marcianus Periplusa, Tyrosi Marinus és Dionysius Periegetes) nemigen magyarázhatjuk másképpen, mint Iordanes Kr.u. 551-es közlésével: "*A hunugorok arról ismeretesek, hogy tőlük származik a prémkereskedés, amely prémek állatait e vitéz férfiak vadásztatják. Mondják, hogy ezek első tartózkodási helye Szkítiában a Mäotis-tó mellett volt, a második Mysiában, Thraciában és Daciában, harmadik a Pontus- (Fekete-)tenger fölött, majd ismét Szkítiában.*" (Iordanes: *De origine actibusque Getarum (Getica)* V. 37.)

Sőt maga Ptolemaiosz tudósítása sem vonatkozhat **kizárólag** csak a Kr.u. II. századra, hiszen a szóbanforgó *hunok* a *roxolánok* és *bastarnák* között vannak említve, s mindkét nép már kb. Kr.e. 150 óta ugyanott él. Egyértelműen kizárható, hogy e *hunok* később "robbantak volna be" e két nép közé úgy, hogy mindkét nép eredeti lakhelyén maradjon! Ptolemaiosz idézett tudósítása is csak úgy tartható, ha vele együtt Iordanes – régebbi forrásokra hivatkozott – közlését is komolyan vesszük.

Mindezek ismeretében az is erősen valószínűsíthető, hogy Darius Hystaspes perszeopoliszi feliratán szereplő transzkaukáziai "*hunae*" nép (Kr.e. 510) ugyanezen fajta *hunokra* vonatkozik, sőt a Kr.e. XIII. századi II. Ramszesz fáraó feliratán szereplő "*unna*" népnév is (Szász Béla: *A húnok története*, Attila nagykirály, Bartha Miklós Társaság, Budapest, 1943. Új kiadás: Sza-

bad tér kiadó, Budapest, 1994., 25. old.)! Sőt ha jutottak is ezen hunokból az Oxus-Hindukus vonaltól északkeletre, fő tömbjeik mindig is az Oxustól nyugatra illetve a Kaukázus fölött és attól nyugatra maradtak. Ha a hiungnuknak eredetükben lehet is némi közük ezen ősi hunokhoz, de az európai forrásokban szereplő hunok fő ágát soha nem alkothatták s nem is alkották. A Nagy Arszák, Sanesan és Atilla fémjelezte hunok mindig is a klasszikus szkíta-szarmata népek közé tartoztak.

De azt is közvetlenül tudjuk, hogy még a bizánciak sem vélekedés alapján azonosították a hunokat és utódaikat a régi szkítákkal. Eddigi értesüléseinket valósággal megkoronázza Menander Protector azon tudósítása, amelyet a hivatalos történészek erősen elhallgatnak. Menander Protector nem kevesebbet közöl, mint hogy *az avarok sajátmaguk hivatkoztak szkíta eredetükre*, tehát a szkíta-avar azonosítást bizánci tudálékosságnak betudni – nevezzük nevén – sunyi csúsztatás. A szóbanforgó tudósítás így szól: *”... a rómaiak veresége után az avarok hadvezére üzenetet küldött Tiberioshoz. A kiküldött üzenetvivő így szólt: ’Hogyan merészeltek harcos kezek hiányának a betegségében szenvedve az avarok, tehát éppen szkíták ellen háborút indítani? Vagy nincsenek irataitok és feljegyzéseitek, amelyek olvasása megismertethet benneteket azzal a ténnyel, hogy a szkíta törzsek leküzdhetetlenek és megverhetetlenek?’ Tiberios viszonzásul azt mondotta ...”* (Menander Protector Excerpta de sententiis p. 23, 7-14.) Erre rimel Teofilaktosz Szimokatta közlése (VII. 7,7-8,6), amely szerint *”az avarok törzse ugyanis, mint mondják, a legvitézebb a szkíta népek sorában”*. És mind Menandernél, mind Theophylactosnál sűrűn bukkan föl a *Targitiosz* név mint egy avar főember neve. E név bizony nem az Altájból származik, viszont azonos a szkíták Hérodotosz által lejegyzett ősapjának nevével, *Targitaoszszal*.

Érdekes, hogy Menander Protector közlésében az avarok **közvetlenül** a szkíta, és nem a hun ősök dicsőségére hivatkoznak. Töröknyelvű hunokkal és avarokkal számolva ugyanis az avaroknak nem lehetne szkíta-tudatuk, de igenis kellene, hogy legyen hun-tudatuk. (Az ezidőtájt jegyzetelő görög írók is szívesebben írtak *hunokról*, mint *szkítákról*.) De itt éppen a fordítottja áll. Az avarok tehát a kora ókor óta megőrizték szkíta eredettudatukat, s ennek ténye azonnal hangot is kap, midőn egy közlés forrásai közvetlenül maguk az avarok.

De egyébként sem érdemes túl sokat töprengeni az avarok altáji eredetének újabb számbavehető érvein. Pharb-i Lázár örmény író világosan megírja, hogy Avarország 450 körül Hyrkánia tőszomszédságában volt: *”Izdegard országulásának 16-ik évében temérdek hadi erővel táborba szállt a chusok ellen;*

Örményország egyházi és világi nagyjait rabszűjra fűzve, Hyrkánián és **Abarország** keresztül mindenütt magával hurcoltatván ... szemlét tartván az általa kitűzött helyen **Abarországban** örmény, ibér, albán és más hadak felett ...” (Lazarus Pharus (Parpecus, Parpeci): Historia Armeniae 338-485. Longlois, 1869. ill. Pátmuthjun hajoc. Tiflisz, 1904.) Ptolemaiosz századokkal korábban pontosan ugyanezen a területen említ *obarokat*, Sztrabón pedig *aparniaiakat*, s az V. századi Eliseus Vardapet egy helyen a dél-káspi avarokat még mindig ugyanezen a néven, *abarniaiként* említi (Lukácsy Kristóf: A magyarok őselei, hajdankori nevei és lakhelyei eredeti örmény kútfők nyomán, Kolozsvár, 1870., 63. old.).

Szóba sem kerülhet hát az avarok zsuán-zsuán eredete. Az avarok dél-káspi szkíta eredetűek, ahogyan azt Menander Protector közlésében ők maguk vallják. A szkíta-avar kontinuitást tehát a bizánci írók a legtávolabbról sem a ujjukból szopták — mint ahogyan azt Schlözer és követői elképzelték. Ők viszont tényleg az ujjukból szopták, amit a bizánciakról állítottak, mert elképzelésüket a forrásadatok rövid úton megcáfolják. A "bizánciak hiedelme" csupán az ő *saját hiedelmükben* létezik. Nem a bizánciak voltak tudatlanok és felületesek "Ignoranten", hanem ők maguk azok mind e mai napig.

2.2. Szakaszfüggelék: Szabarok-madák, szabarok-magyarok, szabarok-szakaurok

Mivel az alábbi forrásadatok népvünket és nyelvünket *közvetlenül* érintik, ezért a szkíta-eftalita-kazár-avar-székely-magyar folytonosság tárgyalásában csak *közvetett* szerepük van. Emiatt nyomatékkal felhívjuk az Olvasó figyelmét, hogy a jelen szakaszfüggelékben foglaltak **nem képezik részét bizonyítási eljárásunknak**. Ugyanakkor azonban azt sem akarhatjuk, hogy valaki pusztán azáltal támadja meg a szkíta-magyar kontinuitás gondolatát, hogy úgymond semmi nyoma a magyar népnévhez és nyelvhez **közvetlenül** kapcsolható ókori kútfőadatoknak. Ilyen kútfőadatok igenis vannak (és majdani végső konklúzióinkhoz nagyon is jól illeszkednek). Ezeket a forrásadatokat tehát csupán ezen legutóbb említett ok miatt tárgyaljuk.

Az ókori kútfők – a kora szumiroktól a bizánciakig – folyamatosan tudósítanak egy jólmeghatározott délnyugat-káspi népről ill. országról. Ennek a népnek a neve a perzsa forrásokban *mada*, a héber Ószövetségben *madai*, a görög forrásokban pedig *méd* (ugyanezen térségben *makar* (ill. *macrones*) nevű népről is van említés). Az örmény források *madagh*, *makerdán*, *hétzma-*

dag, gud-makar népneveket emlegetnek. Eme nép(ek) közvetlen szomszédságában ugyanezen kútfők említenek egy másik népet *szubir, szubar, szaparda, szapeir, szabir* nevezetek alatt, folyamatosan a jól ismert V. századi forrásokig. Lássunk konkrétan néhány kútfőt:

"Már a korai sumér írásos emlékekben feltűnik a Mezopotámiától északra fekvő területek megjelölésére a "szubar-ki" azaz "szubar-föld" kifejezés — legelőször Eannatum lagaši király egyik feliratán, a Kr. e. 27-26. századból." (Götz László: Keleten kél a Nap, Püski, Budapest, 1994. I. kötet, 34. old.)

Egy másik, Kr. e. 2010 körüli forrásban: "... hogy **Szubir, Elám** ellenséges lakói lecsapjanak rájuk" (Sirató Ibbi-Szu'en fölött 30. cit. Komoróczy Géza: Fénylő ölednek édes örömeiben, Európa Kiadó, Budapest, 1983.) Vö.: "... eltöröm Elám kezét" (Jeremiás 49. 35.) "Eredj te **Elám**, szállj meg te **Madai** (Babilóniát), minden ő fohászkodását megvettem." (Ésaiás 21. 2.)

"A 'mada' népnév először – minden kétséget kizáróan – Ammiditana obabiloni király egyik feliratában tűnik fel Kr. e. 1600 körül, bár egyes Boğazköy-i hittita szövegek már Naramsin akkád király idejébe (k. 2300) helyezve is említenek 'mada' népet." (Götz L. idézett mű 37. old. ill. A. Ungnad: Subartu, 1936.)

(Egyébként elég csak rápillantani Elő-Ázsia Kr. e. 2000 körüli térképére ahhoz, hogy lássuk: Elám és Mada már sokkal előbb létező államok voltak mintsem egyáltalán indoiráni népek jelentek volna meg térségükben. Nota bene: a madák eredendően semmiképpen sem voltak irániak.)

Figyelembe véve, hogy 1. a madák eredendően nem irániak 2. viszont már a Hérodotosz előtti időben a perzsákkal közös közigazgatásuk van és mindenki egyre inkább perzsáknak tekinti őket 3. a szicíliai Diodórosz szerint a (szintén nem iráni) szarmaták az ő területükről vándoroltak a Don mellé 4. szarmaták a párthusokhoz kötődnek (Mela Pomponius) 5. a médek alapítói a Párthus Birodalomnak (Strabón); azt kell mondanunk, hogy a médeknek igencsak közük van a szarmatákhoz, rajtuk keresztül a magyarokhoz (Tóth Tibor), és egyáltalán nem zárható ki, hogy az *eredeti* mada etnikumnak a szarmaták egyenes folytatásai. Sőt maga a szarmata név is lehet, hogy eredetileg *szár-mada* (fehér mada, királyi mada), ami kapcsolódhat a későbbi *fehér magyar* ill. *királyi szkíta* nevezetekhez. (Arról nem is szólva, hogy a *fehér hun* is lehet *királyi hun*!) De folytassuk tovább a felsorolást:

Kaştaritu *mada* fejedelem seregében *sapardaiak* is harcolnak. (F. W. König: Die älteste Geschichte der Meder und Perser, 1934.)

Kr.e. 510 körül Dárius király perszepoliszi feliratán sorban a következő népek szerepelnek: (latin átírásban) "*Choana, Media, Babylon, Arbela, Assy-*

ria, Gutrata, Armenia, Cappadocia, **Sapardia**, Hunae”. Hérodotosz pedig egy emberöltőn belül ugyanezen területről a következő felsorolást adja: ”A perzsák a déli, ún. Vörös-tengernél laknak. Tőlük északra laknak a **médek**, a médek fölött a **szapeirok**, a szapeirok fölött a kolchisziak ...” (Historiarum IV. 37.). Hérodotosz említ egy Mazar (!) nevű méd férfit is, aki hadvezére volt Cyrus perzsa királynak (Historiarum I. 156-157.).

Kr.e. 400 körül Xenophon Erzerum környékén *makarokat* (ill. *makronokat*) és *szkítákat* említ (Xenophon: Anabasis, IV. cap. 8. The Persian Expedition, Harmondsworth, 1961.).

A Kr. u. I. században Plinius római író Bajburt környékén *machoron* népet, Transzkaukáziában pedig *saspeir* népet említ.

Ezek fényében az se igen lehet véletlen, hogy a VI. században a Kaukázusban ”a **szaber** nevű unn nép egy nyugati törzsének” egyik királya **Muagyer** volt (Teofanész ill. Menandrosz). (Pláne, ha a szabirok kaukázusi jelenléte a IV-V. századokból már folyamatosan adatható! Ezzel kapcsolatban lásd az 5. szakaszt.)

Ugyanezen térségben a VIII. század első felében több koraközépkori arab forrás szerint ”a terület egykori urának leszármazottja”, ”Upas ibn **Madar**” folytat népével felkelést az arab uralom ellen, aki 739-ben a várát ostromló arab túlerő elől ”észak felé”, ”a kazárok királyához” menekül. (Baladhuri: Futuh al-Buldan, ed. M. J. Goeje, Leiden, 1866. ill. Bal’ami krónikája, az Orosz Akadémia kiadása, 1844. ill. Ibn-al-Athir krónika, Kairó, 1921.)

Mind az arab, mind a szláv források pedig éppen ez időtől kezdve említik *szavárdokat*, majd *madzsgarokat* a Meotiszban (Padányi Viktor: Dentumagaria, Veszprém, 1989. 279. és 324. old. ill. Vernadsky, G.: Ancient Russia, Yale, 1944.). S az se igazán lehet véletlen, hogy kétszáz évvel később a bizánci udvarban maguk a *magyar* nép követői említik, hogy népük régebbi neve *szabar* (Constantinos Porphyrogenetos: De administrando imperio, 38. fejezet). A Csíki Székely Krónika pedig 888-ból *Zapor Magor* nemzetséget emleget.

S még egyszer nyomatékosítani kívánjuk, hogy a *szabar*, *szabir* népnek a jelenkor hivatalos történészei által megrajzolt IV. és V. századi szibériai lakhelye a korabeli kútfők által **alá nem támasztható**, sőt általuk kétségkívül kizárható (lásd az 5. szakaszt), míg transzkaukáziai jelenlétük **folyamatosan adatható** Eannatum lagaši király feliratától kezdve Stephanus Byzantinus Kr. u. 400 körüli tudósításáig! E legutóbbi tudósítás direkt módon is azonosítja az V. századi *szabirokat* a kora ókor óta a Kaukázus vidékén folyamatosan jelzett *szabarokkal*: ”Σαπειρες εθνος εν τη μεσογεια

τῶ Πουτικῶς οἱ νῦν δια τοῖ β λεγολενοὶ-Σαβειροί.

Βεχχειρ, ἔθνος Σκυδικόν, ὡς Σαπειρ, ἡ μετὰ τοῖ σ Σασπειρ.” (Stephanus Byzantinus: De Urbibus, Scyth. 265.)

Most pedig térjünk az örmény kútfőkre. Chorenei Mózes szerint ”*Északi Szármáciában számos nép lakik, úgymint kazárok, hunok, bulchok (bolgárok), basilok, abházok, kud vagy guda-makarok és masszagéták.*” (Moses Chorenensis in Geographia cf. Saint Martin Memoires sur l’Arménie, T. 2. p. 385.)

Faustus Byzantinus ugyanezen régióban (Világosító Szt. Gergely idejéből) *hétzmadagokat* emleget: ”... *Sanesan egybegyűjté hunjainak nagyszámú hadait és hozzájuk csatolá a phoch, thavasbar, hétzmadag, ismach, kukár, silp, palasz, ekerszun és más népségek csapatait ...*” (Faustus Byzantinus: Historia Armeniae, 3. köt. 7. fej.). Agathangelos, II. Tiridates arszakida örmény király (285-314) titkára pedig: ”... *és így egész Örményországban hirdeté az evangéliumot, annak egyik végétől a másik végéig, a madaghok városától ... a masszagéták határszéléig, ... Assyria határvonala hosszában mindenütt, Ujsirág és Makerdán földjén ...*” (Agathangelos: Szent Gergely élete, 1. köt. 62. fej.).

Nem lehetetlen, hogy a *madagh, hétzmadag* ill. *gud-makar* nevezetek alatt az ötszáz évvel később *hetumoger* azaz *hétmagyar* névvel illetett népképlet lappang. A félezer éves időköz mindenestre nem szűkölködik forrásadatokban népnevünket illetőleg; a *gud-makar* és *hétmagyar* közé jól illeszkednek a már említett *Muagyer* és *Upas ibn Madar* királynevek.

(Ehelyütt egy nagyon fontos megjegyzést szeretnék tenni. Egyes nyelvészek kizárják a *Madar* névalak magyarsággali közvetlen kapcsolatát mondván, hogy a nyelvfejlődés törvényei szerint ami a IX. században is még *moger*, az a VIII. században sem lehet *magyar* [ill. *Madar*]. Egy dolgot azonban nem vesznek figyelembe: hogy a mai magyarság őse esetleg nem egy nyelvileg abszolút homogén sovány kis népképlet, hanem egymással szövetséges rokonnépek sokasága, akik közeli nyelvrokonok ugyan, ám nyelvük mégsem mondható azonosnak. Mint ahogy a mai csehek, lengyelek és tótok ősei ezer évvel ezelőtt is egymástól különböző nyelven beszéltek, jóllehet megértették egymás beszédét. A magyarság őseit alkotó különböző népek is ezerháromszáz évvel ezelőtt minden bizonnyal különböző nyelvfejlődési szinten álltak. Így könnyen előfordulhat, hogy amit az egyik ősnép *mogyernek* ejtett, azt egy másik már *magyarnak*, egy harmadik talán *madzsarnak*, és így tovább. Ugyanannak a fának az egyik ága egy bizonyos magasságban lehet, hogy már csak ujjnyi vastag; míg ugyanazon fának egy másik ága *ugyanazon ma-*

gasságban még karnyi vastagságú. Aki tehát összetett etnikai folyamatok vizsgálatában nyelvfejlődési sorrendiséget használ bizonyításul történeti sorrendiségre, az nem tesz egyebet, mint aki a terebélyes fára a karó kétirányú törvényét erőlteti, úgyszólván karóvá csonkítva az élőfát.)

De a fenti *Makerdán* név nyomán is elindulhatunk, mert ez sem áll magában. A Kr. u. VIII. században *Kangvar* (ma *Kangavar*) erőd a Tigris egyik forrásvidékén, Ekbatana közelében a *magerdán* törzs fészke (Markwart, J.: *Südarmenien und die Tigrisquellen nach griechischen und arabischen Geographen*, Wien, 1930.). A X. században Maszúdi pedig Azerbajdzsánban említi *magerdánokat*.

Azontúl, hogy a *magerdán* név *mager-* tagja a *magyarral* kifogástalanul egyeztethető, valamint a többi kaukázusi adathoz is kapcsolódik, a *Kangvár* erőd név eszünkbe juttathatja Anonymus egy százszor megmosolygott adatát is: P. mester a *mogero* *hungarus* nevezetét *Hungvárról* (Ungvárról) eredezteti, ami természetesen abszurdum; azt viszont még senki sem cáfolta, hogy a *kangar*, *hangar*, *hungar* nevek esetleg *Kangvárról* erednének, amely egyébként is a *magerdánok* fészke volt.

A *mager-* tőhöz csatlakozó *-dán* végződés ráadásul párhuzammal is bír. Ptolemaiosz a II. században Örményországban *obordeneket* emleget: "*Regiones Septemtrionales incipientibus ab occasu Basilissena, Hobordena*" (Ptolemaeus in situ Armeniae). Az *oborden-magerdán* párbaállítás talán összekötheti a bibliai (és Strabonnál is szereplő) *párthus-méd* (apar-mada) párbaállítást a nyugati krónikákban szereplő *avar-magyar* párhuzammal.

(A helyzet komikumához tartozik, hogy a Transzkaukáziát tabuként kezelő Németh Gyula a *magerdán*nak kifogástalanul megfelelő oroszországi *možerjan* nevet kapásból a *magyarral* egyezteti [A honfoglaló magyarság kialakulása, 1991; 298. old.])

Az *abar*, *szabar*, *magyar* népneveknek a magyar nyelvvel együtt ugyanakkor nem csak délnyugat-káspi, hanem délkelet-káspi megfelelői is léteznek (sőt e sorok írója a *várkony* névnek csak ez utóbbi megfelelőjéről tud). Nagy Arszák kora előtt maguk a párthusok is (mielőtt a médekkel egyesültek volna) a Káspi-tó délkeleti partján laktak. Már Kr. e. 500 körül a Káspi-tó délkeleti partvidékén elterülő tartomány neve a görög forrásokban *Hyrkánia*, a perzsákban *Varkana*, s ugyanitt található későbbi *Gorgo* (*Gorgan*) nevű város (magának a Káspi-tónak is az antik görög neve *Hyrkanios Pontos*). A ***Hyrkánia-Gorgo*** pároshoz nem nehéz hozzátársítani a Teafilaktosz Szimokatta által itteni őslakosokként jelzett *ogórokat* (s rajtuk keresztül a Pannoniába költöző fehér és fekete ugorokat; lásd a 4.1. paragrafust). Mint ahogy

a *Varkana* névhez sem nehéz hozzákötni az *avarokat*, az *eftalita uarchonokat* és a kárpát-medencei *várkonyokat* (lásd a jelen szakasz korábbi részeit). S bizonyára az sem véletlen, hogy Pharb-i Lázár örmény író Abarországot 450 körül Hyrkánia tőszomszédságába helyezi (lásd az 5. szakaszt).

Tehát ha úgy tetszik, a pannóniai *avar* és *ugor* nevek mindegyike akár le is vezethető ugyanazon délkelet-káspi (*Hyrkánia-Varkana*) névből! Mint ahogy a harmadik kárpát-medencei releváns név - a *szabar* - is kimutatható ugyanezen térségben már a Kr. e. II. században. Strabon *szabarol* nevű népről emlékezik meg a Káspi-tótól keletre, a koraközépkorban pedig pontosan Hyrkánia területén találjuk *Tabarisztánt*, azaz a *tabarok* földjét. Ha ezek a *tabarok* valószínűleg nem is azonosak a korábbi *szabarokkal*, a neveket minden bizonnyal tőlük örökölték. Tehát a Kárpát-medencébe kelet felől érkező népcsoportok bármelyikét (*abar*, *várkony*, *ugor*, *szabar*) ill. helynevekben fennmaradt alakjukat (*Aparhant*, *Zengővárkony*, *Gárdony*, *Eger*, *Zalaszabar*) vesszük is nagyító alá, annak délkelet-káspi megfelelőjét könnyedén föltaláljuk. A *magyar* név megfelelő alakjait pedig ugyanúgy föllelhetjük a délnyugat-káspi térségben (a *szabar* nevet pedig mindkét régióban). Ez már önmagában se lehet véletlen!

A dél-káspi régióból ugyanakkor nem csak kútfőadatok, hanem pénzérmék feliratai is támogatják elméletünket. Idézzünk először Kiszely István most megjelent könyvéből (Kiszely István: *A magyarok eredete és ősi kultúrája*, Püski, Budapest, 2000. 610. old.): *”Egy Kr. u. 562-re keltezett ’fehérhun’ érmén rovásbetűkkel ’Kingika’ hun király nevét olvashatjuk, más érméken a ’kavar’ (kabar) és ’szabír’ népneveket. A fejedelmi rendelkezések és egyéni végrendeletek totem-állatos pecsétjei a későbbi magyar törzsi címerekkel mutatnak genetikus kapcsolatokat. Az egyik ilyen pecséten – amelyet Frye professzor közöl – a bátorság jelképe, a vaddisznó látható ’Tonuzoba’ rovásfelirattal.”*

Mindehhez csak annyit, hogy a hivatalos verzió szerint Tonuzoba besenyő elődei még álrukban sem jártak a Káspi-tó vonalától délre. Most pedig szó szerint idézzük Götz Lászlót (Götz László: *Keleten kél a Nap*, Püski, Budapest, 1994. első kötet, 270, 271 és 292. old.):

”Vegyük először Strabon közlését, amely Haussig vizsgálatainak is kiindulópontja. Strabon szerint a Kr. e. 2. század második felében – a modern kutatás 130 körülre teszi ezeket az eseményeket – a ’sakauraka’ nép északról, az Aral-tó környékéről jöve elfoglalta Szogdiát és Baktriát. Strabon a népnév jelentését is megadja: ’saka-uraka’=’szakák királyai’.”

Ez a későbbi fehér hun birodalom területe. Lehetetlen továbbá elhall-

gatni, hogy a magyar nyelvben az *úr* szó eredetileg a *király* szinonímája. Ezek fényében az se igen lehet véletlen, hogy Strabon épp ezen a helyen, a szakaurakkal viszonyosságban említi azon *szabarolokat*, akikről az imént írtunk. De folytassuk tovább:

"Megjegyzendő még, hogy a "sakauraka" népnév "szakák királyai" jelentése a kínai forrásokból (is) adatható, amelyekben ugyanezen nép neve "sai-wang", azaz ugyancsak "szakák királyai". (Franke: Beiträge aus chinesischen Quellen...)"

"Megemlítendő még, hogy ugyancsak a Kr. e. 1. századból pénzérmékről ismerünk két királynevet az indiai "szakaurak" dinasztiájából. Ezek:

1. *TURANNOUNTOS 'ERAQY; hátlap: SAKA KOGGANQY*
(egyik érméken: SAKA KOYYANQY)
2. *'YRKODOY MAKAROY; hátlap: SK'WR (azaz "szakaur")*

*Igen fontos itt a "kagán" cím korai előfordulása, de éppoly figyelemreméltónak tartjuk a "makar" szót is, különösen azért, mert a "szakaur" hangalakkal, azaz a "szakaurak" egyes számú változatával együtt szerepel: **míg a törzs neve – hasonlóan a "királyi szkíták" elnevezéshez – "szakaurak"-nak hangzott (többesszám!), addig egy bizonyos király címe "szakaur" volt (egyesszám!).***

Ehhez már csak annyit lehet hozzátenni, hogy (az *Y* betű olvasata lehet *í, ú, ű*) a második pénzérme *YRKODOY* szavának valószínű olvasata *URKODÓ* (azaz uralkodó).

Láthatjuk tehát, hogy a szkíta-eftalita-magyar folytonosság bizonyításának fő gerincét az apróbb bizonyítékoknak mint hajszalereknek valóságos erdeje veszi körül. Mindezeket túl az antropológia és a néprajz érveinek részletesebb boncolásába is belefoghatnánk, de ezek felől maguk a finnugraszok is elismerik, hogy teljességgel a mi teóriánkat támogatják.

3. Fehér hunok, fehér kunok, kazárok

3.1. Fehér hunok, kazárok, bolgárok, wugurok

Teofanész VIII. századi bizánci író közli, hogy *"A khazarok hatalmas népe feltűnt Berzilia legtávolabbi vidékeiről, a valaha volt (korábbi) Szármáciából,*

és uralta az egész országot, amely egészen a Fekete-tengerig terjedt ki ...". De hol van ez a "valaha volt Szármácia"?

A szövegkörnyezetből világos, hogy nem lehet szó sem a Kárpát-medencei, sem a Don-vidéki Szarmataföldről. Chorenei Mózes örmény földrajzíró egy bizonyos **északi** Szármáciában lakó népeket említ (többek között a kazárokat és abházokat), ami alapján ez az északi Szármácia csakis a Kaukázus és attól közvetlenül északra eső terület lehet. Ez feltételez egy **déli** Szármáciát is, ami csak Transzkaukázia lehet. A szicíliai Diodórosz – mindezzel teljes összhangban – a Kr.e. I. században azt közli, hogy a szarmaták Médiából települtek a Don vidékére. Persze teljesen nyilvánvaló, hogy a Kaukázuson keresztül vonultak. (Diodórosz II. 45.) Tehát a szóbanforgó *régebbi* Szármácia mindenképpen a transzkaukáziai vagy a dél-káspi régió, és semmi esetre sem az Altáj környéke, ahova hivatalos történéseink a kazárok őshazáját teszik. Mela Pomponius ugyanezt erősíti meg, midőn a szarmatákat leginkább a párthusokhoz hasonlónak mondja. A párthusok ugyanis nem tatárok – már csak a szobrok alapján sem; tehát Szármácia nem lehet az Altáj vidékén. A kazárok sem lehetnek tehát semmiképpen türkök – csakis valamely dél-káspi etnikum.

De bármelyik más kútfőt fogjuk vallatóra, ugyanezt mondja.

A VI. századi Ephesos-i János krónikája nyomán író Mihály szír pátriárka az 585-ös évre vonatkozólag írja, hogy az eftalita birodalom területéről három testvérnép indult útnak, s a Káspi-tavat **délről megkerülve**, átkelt a Kaukázuson. E három népet három testvér vezette. Egyikük, *Bulgar* népével az al-Dunánál, a másik két testvér népei a Dontól keletre, a és a Káspi-kapuk vidékén telepedtek le, nevezetesen Barsiliában, amely az alánok országa volt. E két nép *bulgár* és *wugur* nevű, amelyeket majd később *kazárnak* neveznek az idősebb fivér, *Khazarig* után. (Michael Patriarcha Auctorianus, Syrus Antiochiensis: Chronicon libri XXI. Longlois 1868. ill. Chabot, J.-B.: Chronique de Michel le Syrien, Patriarche jacobite d'Antioche (1169-1199), I-IV. Paris, 1899-1924. és Altheim, F. - Stiehl, R.: Michael der Syrer über das erste Auftreten der Bulgaren und Chazaren. Berlin, 1950., valamint Marquart J.: Osteuropäische und ost asiatische Streifzüge. Leipzig, 1903. 484-485. old.)

Teljesen nyilvánvaló, hogy itt a bolgár, kazár és magyar népről van szó! A közös kazár-bolgár-ugor eredetet megerősíti a Nyesztor-krónika, József kazár király és Joszef Ben-Gorion héber író, de Istahri és Ibn Hauqal arab írók azon közlése is, miszerint "*Bulgár nyelve olyan, mint a kazárok nyelve*". Másrészt az évszám és hely alapján világos, hogy a kazárok, bolgárok és ugorok az eftalita birodalom felbomlása *nyomán* kezdték meg vándorlásukat, tehát

eredetileg az eftalita birodalom részét képezték. Procopius közléséből tudjuk, hogy az eftalita fehér hunok fehér bőrűek és szép külsejűek voltak, éppen úgy, mint Ibn Fadlān és Istahri közlésében a kazárok egyik része. A kazárok többi része pedig (ugyanezen közlésekben) mintha csak Indiából való lett volna, ami pedig azzal cseng össze, hogy a fehér hunoknak Indiában is volt birodalmuk. Ezek a közlések a fehér hunok és a kazárok-bolgárok-ugorok közötti kontinuitásra mutatnak.

Mindezt messzemenően megerősíti Zakariás rétor VI. századi egyháztörténetíró közlése (*Historia ecclesiastica* 450-491. XII. 7.), aki 450 és 491 között pontosan a Káspi-kapuk vidékén együtt említ tizenhárom népet; köztük kazárokat, avarokat, bolgárokat, szabirokat, onogurokat, ugorokat és *eftalitákat*. (Zacharias Rhetor Scholasticus: *Historia Ecclesiastica Zachariae Rhetor vulga adscripta* XII. 7. E. W. Brooks, 1924. ill. Ahrens-Krüger, 1899.)

Nem elhanyagolható körülmény az sem, hogy Mihály pátriárka beszámolója *a közölt eseményektől függetlenül Barsiliát* mint az alánok országát azonosítja be. Tehát Teofanész közlése a kazárok felbukkanásáról Berzília legtávolabbi vidékeiről is félreérthetetlenül arra utal, hogy a kazárok a Fekete-tenger északi partvidékéről nézve Alánián túlról, azaz a Kaukázusból jöttek.

Kézai Simon a magyarok vonulása során érintett országok felsorolásakor nem említi Kazáriát, de említ egy bizonyos *fehér kunok országát* a besenyők földjével viszonyosságban. Kézai nyilván nem saját korának földrajzi megjelöléseit használja, mert a keletről nyugatra vonulás során a besenyőket az oroszoknál előbb említi.

Egy a kijevei régiótól délkeletre eső Fehér Kunország csakis Kazária lehet. Ezen azonosságot megerősíteni látszik Idriszi arab geográfus (1100-1166), aki a Fekete-tenger északkeleti partvidékén tünteti fel Fekete és Fehér Kunországot (Idriszi is nyilván nem saját korának viszonyait ábrázolja, mert a kunok, akik a XI. század első felében *valóban* Kazária területén éltek, a század második felére a térképeken már Magyarország keleti határa mentén vannak feltüntetve).

A Kézai által említett fehér kunok gyanánt Kelet-Európában a kazárokon kívül egyébként is csak a besenyők jöhetnének szóba, de őket Kézai külön említi.

Anonymus ugyanakkor nem beszél se fehér kunokról se kazárokról (Erdélyben igen!), csupán a magyarokhoz csatlakozott kunokról, akiket viszont csak a kazár kabarokkal azonosíthatunk. Ez újra csak amellettszólvó érv, hogy a kazárok kunok és a kunok kazárok. Mindenesetre az arab íróknak a fehér

ill. sötétbőrű kazárokról való beszámolója önmagában kínálja a párhuzamot a Kézainál említett fehér ill. fekete kunokkal.

Azon állítást, miszerint a magyar krónikások által kunoknak nevezett népek közül biztosan nem mind volt türk eredetű, megerősítik Czeizel Endre orvosgenetikus vizsgálatai is, aki szerint *"a kiskunok és nagykunok genetikai távolsága meglehetősen nagy. Az egyik kun csoport a türk népekhez áll közelebb, a másik az irániakhoz."* (A magyarság genetikája, Magyar Nemzet 1990. július 9.) Ha igaz, hogy a IV-VI. században a *hun*nak nevezett népeket az alapján volt szokás *fehér* ill. *fekete* csoportra bontani, hogy a mongoloid ill. a párthiai-perzsiái europid rasszhoz álltak-e közelebb (márpedig az 1. szakaszban felsorolt adataink feltétlenül erről árulkodnak), akkor Kézai *fehér kun*jai minden bizonnyal fehér hun utódok, s azonosak a kazárok fehérbőrű részével, de a magyarországi kunok egy részével is.

Ha már úgyis tudjuk a kazárok fehér hun eredetét, nem kell túlságosan nagy fantázia ahhoz, hogy a *fehér kun* névben a *fehér hun* nevezet örökségét lássuk meg.

3.2. Az ogóroktól az ugorokig

Midőn Mihály antiókhiai pátriárka leírja az eftalita birodalom területéről kiindult három testvérnép Káspi-tavat délről megkerülő útvonalát, megemlíti, hogy a *wugurok* a (később kazárnak nevezett) bulgárokkal együtt a Don és a Káspi-tó között telepedtek le. Mivel tudjuk, hogy a Kazária egyik központi része a Volga-parton volt, ezért mindenképpen azon szituációnak kell fennállnia, miszerint a Don és Káspi-tó közti térségben a kazárok a keletibb, míg a *wugurok* a nyugatibb részen helyezkedtek el.

Ha semmi további kútfőadattal és logikával nem rendelkezünk, akkor is azt kellene mondanunk, hogy a dél-oroszországi helyszín és a VI.-VII. század fordulója körüli időszak miatt *wugurok* gyanánt a magyarokon kívül legfeljebb az avarok, vagy esetleg a besenyők jöhetnének szóba. (Még az alánokat is megemlíthetnék, de ők sohasem laktak a Don partján, sem attól keletre). Kútfőadatunk viszont nem is egy van: Bíborbanszületett Konstantinosz (A birodalom kormányzása, 38. fej.) világosan megírja, hogy a turkok (magyarok) népe már régebb óta Kazária szomszédságában lakott, sőt együtt lakott a kazárokkal! Tehát együtt is, külön is, valamiféle Don-menti föderációban. A magyarok Don-parti (mégpedig keleti parti!) tartózkodásáról értesülünk a VIII. századi Teofanésztól is: *"In Oriente ad Tanaim Turci tegunt, qui Massagetae antiquitus dicti sunt"*. (Ez azért csak a magyarokra vonatkoz-

hat, mert Teofanész más helyen a kazárokat nevezi *keleti turkok*nak. Tehát a "jelző nélküli" turkok tőlük nyugatra csak a magyarok lehetnek. A kök-türkök eleve kizárhatók, hiszen ők sosem laktak a Don partján, s hódításuk is csak a VI. században ért el idáig; Teofanész közlése viszont a VIII. századból való, amikortól már folyamatosak a bizánci közlések egy *turk* nevű népről egészen a XI. századig, s e nép közismerten a magyar. Ha tudott volna Teofanész az igazi turkokról, a kazárokat bizonyosan nem nevezte volna *keleti turkok*nak. (A szóbanforgó kelet-doni turkok teljes bizonyossággal a magyarok.)

Mindemellett az is elgondolkodtató, hogy Teofanész a sokféle *turk* jelzővel illetett nép közül a Don-parti magyarokat a régi masszagétákkal való azonosítás révén emeli ki. Tehát ha a sokféle hun-utód nép között a bizánciak egyáltalán képesek voltak felismerni a régi szkíták leszármazottait, akkor a magyarok mindenképpen ezek közé tartoztak.

Tehát nagy valószínűséggel mondhatjuk, hogy a szóbanforgó *wugur* nép a magyar. Azaz a kazárok, bolgárok, magyarok testvérnépek (lásd később József Ben-Gorion héber író és József kazár király leveleit is). A besenyők azért zárhatók ki, mert Konstantinosz szerint a magyarok már régebb óta Kazária szomszédságában éltek, s a besenyők ebbe a képbe csak később kerülnek. Tehát Mihály pátriárka leírása a wugurokról egyes-egyedül a magyarokra vonatkoztatható. Tehát a magyarok – a kazárokkal és bolgárokkal együtt – transzkaukáziai eredetűek, azaz *a VI. századig az iráni térségben egy nagyszámú, nem indoeurópai nyelvi tömbbel kell számolnunk.*

Egyébként a kútfők világosan kirajzolják a magyarok és avarok útját Transzkaukáziától a Kárpát-medencéig. Teofilaktosz Szimokatta az általa *uar* és *chunni* néven nevezett (ál)avarokról 550 körül azt írja, hogy ezek igazából *ogórok* (*Oγωρ*), s meg is magyarázza, hogy a **népes és hatalmas** ogór nép legrégebbi fejedelmei *Uar* és *Chunni* nevezetűek voltak, s ezekről nyerték az ogórok **némely** törzsei az *uar* és *chunni* nevet. Ezek a *uarchunok* eredetileg *Hyrkánia*ban azaz *Varkaná*ban laktak a Káspi-tó délkeleti partvidékén, tehát az ogórokat általában is valahova arra a területre kell lokalizálnunk. Teofilaktosz egy *Til* vagy *Fekete* nevű folyó vidékére teszi őket, ami semmi esetre sem lehet a Volga, ami a Káspi-tónak éppen az **ellenkező** oldalára folyik. Ezt a *Fekete* folyót egyébként maga Teofilaktosz is egy másik szövegösszefüggésben (VII. 9, 12) Szogdia és Baktria vidékére helyezi. De az először említett helyen is kiemeli, hogy ez a *Til* folyó **napkeleten** folyik. Márpedig a keletrómai birodalomból nézve egész Kelet-Európa egyértelműen **észak**, s ez a terület a görög terminológiában már Hérodotosz óta valóban a legzordabb észak. A görög fogalomtárban "Napkelet" mindig is Parthia-Perzsia és az ázsiai ún.

”Scythia maior” (vö. a *”keleti hunok”* is mindig a fehér hunok!). Ez utóbbi az antik ismeretek szerint sosincs szárazföldi összeköttetésben a Volga-vidékkel, csak a Kaukázuson át. Vartan örmény geográfus is *Atil* folyót említ az eftaliták és tochárok vidékén. Szogdiát és Hyrkániát pedig éppen az a *Khoraszán* köti össze, ahonnan viszont El Bakri X. századi arab író származtatja a hunarusokat (mindezeket lásd később bővebben). Tehát Teofilaktosz 550 körül emlegetett *ogórjai*, *uarchonjai* és (igazi) *avarjai* azonosak Mihály pátriárka *wugurjaival*, akik tehát 585 körül a Káspi-tavat délről megkerülve a Kaukázuson keresztül jutottak Európába a kazárokkal és bolgárokkal együtt. Ezt a mozgást ettől kezdve a Nyesztor-krónikából követhetjük nyomon: a kazároktól először a bolgárok jöttek a Dnyeper irányába, majd a *fehér ugorok* a 600-as években (azaz a *ogór-várhun* avarok), ugyanezen időben jöttek az (igazi) *avarok* is, majd a besenyők, utánuk pedig a *fekete ugorok* (azaz a kazároknál hosszabban időzött *wugurok*), már Oleg idejében. (Mindezt lásd később részletesebben.) Ez nem kevesebbet jelent, mint hogy Árpád népe azonos Teofilaktosz *ogórjaival*, Mihály pátriárka *wugurjaival* és a Nyesztor-krónika *ugorjaival* (akik a közlés szerint éppen a kazároktól jöttek, éppúgy, mint korábban a bolgárok), továbbá a magyar őshaza a dél-káspi régióban van, és a magyarok édestestvérei a kazárok, bolgárok és avarok!

(Némelyek persze elfogadják az ugorok dél-káspi eredetét, ám ők azt mondják, hogy ezek nem a magyarokkal azonosak, csupán valamikor vándorlásuk közben csatlakoztattak gyepűnépként bennünket. Az út során aztán ezek az igazi ugorok érdekes módon mind elfogyatkoztak, csak éppen a gyepűnép nem, aki aztán a megörökölt *ugor* név alatt érkezett a Kárpát-medencébe. Ugyan már kérem: a dél-káspi eredetű ugorok hogyan csatlakoztathattak volna urali népcsoportot, ha sohasem jártak az északi tajgában? Vagy: ha valahol délebbre vették föl a magyarokat, akkor ugyan ki lehetett volna, aki eredetileg délre sodorta őket, ha az avarok, ugorok, szabirok mind dél-káspi eredetűek? És egyáltalán: milyen esemény irthatta ki az úgymond ”igazi” ugorokat, meghagyva a gyepűnép-magyarokat és nekik örökségül juttatva az *ugor* nevet?! S különben is: ha a magyarok csak gyepűnépe voltak azon ugoroknak, akik szintén úgymond csak gyepűnépei voltak a kazároknak, akkor ez a ”gyepűnép gyepűnépe” ugyan hogyan tölthette volna be a Kárpát-medencét s válhatott volna Európa legerősebb katonai hatalmává?!?! S egy ”gyepűnép gyepűnépe” vezérének hogyan lehet *húszezer* lovasnyi állandó kísérete, midőn a kazárok királya csak *tízezer* lovassal vonul ki?!?!?!)

3.3. A kazárok és fehér hunok nyelve

A fehér hunok és kazárok (ill. testvérnepeik) közötti kontinuitás ténye nemcsak igazolást nyer a népmozgásokat leíró és az etnikai jellegzetességeket felvonultató kútfőkből, hanem **maga is bizonyító erővel lép föl** a fehér hunok és szkíta elődeik nyelvének lokalizálásában; persze feltéve, hogy magát a kazárok nyelvét nyelvcsaládi hovatarozás szempontjából képesek leszünk behatárolni.

A hivatalos történettudomány a kazárokat a türkökkel szinte teljesen azonosnak veszi s nyelvüket is türknek állítja lenni. Az "ex cathedra" megkérdőjelezhetetlenségébe burkolózó hivatalos nyelvészeknek nem egy álmatlan éjszakájukba került, hogy eme nézethez "bizonyítékokat" csűrjenek-csavarjanak. Németh Gyula például a *Sárkhel* fővárosnév *khel* tagját elemezvén (ne feledjük: maga a név görög és arab torzításban maradt ránk!) ékesen ecseteli a türk és csuvas párhuzamokat (pl. *kil* mint *ház*), ami nem is volna baj, ha meg nem feledkezne a magyar *hely* szóról, ami helyneveinkben amúgy is gyakran szerepel. Nem szólván arról, hogy bizánci forrásból pontosan tudjuk, hogy *Sárkhel* jelentése *Fehérhely*, s hogy egy *Sárhely* név mint magyar helységnév teljesen természetes, amelyet eleink éppen *fehér hely*, *királyi hely* jelentéssel értenének. Ilyen világos értelmezési lehetőség mellett a türk-csuvas párhuzamok *egyedüli* erőltetését nem tudom másnak tartani, mint rosszindulatnak.

De nem szükséges, hogy a kazárok türk eredetének cáfolatát fillérenként kolduljuk össze. Az a nép, amely Teofanész és Mihály pátriárka tanúsága szerint a Kaukázuson keresztül jött Európába (Zakariás rétor szerint pedig a Kaukázusban élt), nem lehetett eredendően azon nép kötelékében, amely a Volgán áttörve zúdult Európára, pontosan ugyanabban az időben. Ugyanakkor nem csak törzsi kötelékekről, hanem a beszélt nyelvről is vannak forrásadatok. Ezek jobbára arab közlések, s – hogy lássuk ezek bizonyító erejét – az alábbi néhány bekezdésben nem támaszkodunk a Mihály pátriárka tudósításából amúgy is következő kazár-magyar testvériség tényére.

Ibn Fadlān, Istahri és Ibn Hauqal arab írók világosan megírják, hogy "a **kazárok** nyelve különbözik a **türkökétől** és a **perzsákétől**, sőt minden más nép nyelvétől külön áll". Tudnunk kell, hogy ezen írók a törökkel mint népnévvel *tényleg* az Altáj-vidéki török népeket jelölték. Igaz, hogy a magyarokat is töröknek nevezték, de csak magyarázólag ("ezek törökök"), ám a szóbanforgó leírásokban az altáji népeknek a *névmeghatározása* is török. A magyarok **neve** itt *basğirt*. Ha pedig Ibn Hauqal képes leírni, hogy "a kazárok

nem hasonlítanak a türkökhöz”, akkor ez a közlés legalábbis azon türkökre biztosan vonatkozik, akiket elsődlegesen, népnév szerint is töröknek nevez (azaz az altáji türkökre). Emiatt pedig szóba sem kerül, hogy a kazárok az altáji türköknek közeli rokonai lettek volna. Az itt csak másodlagos kérdés, hogy ebbe a közlésbe a magyarok *is* beleértendők-e.

De kössük még egy kicsit az ebet a karóhoz, mert a hivatalos tudomány ugyancsak alapvetőnek tartja a kazárok türk voltát. Midőn Istahri a Transoxania-i népeket felsorolja, az igazi törököket (oguzokat, karlukokat stb.) is természetesen sorra veszi, s mindegyiket nagy alapossággal kitárgyalja. Horezm nyelvéről viszont azt írja, hogy **különálló** (a felsorolt török népek mellett!), éppúgy, mint a kazároké. (El-Muqaddasi szerint: *”Horezm nyelve érthetetlen.”*) Tehát biztosan az igazi türk nyelvektől különböztette meg a kazár nyelvet is.

Mindenesetre a magyar nyelv, illetve annak esetleges X. századi testvérnyelvei sokkal inkább estek a *”nehéz”* és *”érthetetlen”* kategóriába az arab írók számára, mint az általuk nagyon is jól ismert *igazi* türk nyelvek. Ebből a szemszögből teljesen nyilvánvaló, hogy a fenti közlések *”török”* megjelölései az *igazi* türk nyelvekre vonatkoznak. Vö.:

El-Bakrī arab földrajzíró Az országok és utak könyve c. művének 9. Töredékében a kárpát-medencei onogurokról (*al-Unqaluš*; szomszédai a bajorok, csehek, oroszok, besenyők és bolgárok!) azt írja, hogy *”Khoraszánból vándoroltak ki”*. Valószínű hát, hogy a kazárok, a magyarok és a horezmiek nyelve ugyanazon egy ok miatt *”érthetetlen”*.

Tehát a kazárok nyelve valóban a török és iráni nyelvektől **különálló nyelv**. Ezt a különálló nyelvet még Németh Gyula is a magyarral kénytelen azonosítani (A honfoglaló magyarság kialakulása, 1991.). A kazár nyelv ugyanakkor természetesen nem rokontalan, ám rokonaival együtt a VII-VIII. századra nyelvi szigetté kezd válni az elhatalmasodó török, perzsa és arab tengerek között. Istahri és Ibn Hauqal szerint *”Bulgár nyelve olyan, mint a kazárok nyelve”*, Jozsef Ben-Gorion héber író és József kazár király leveleiben (lásd az első szakaszfüggelék) pedig a kazárok rokonnépeként találjuk a *bolgár* mellett többek között az *avart*, *szabirt* és *ungárt*. Pont azon népeket, akiknek eredetét a nyelvészek részéről annyi bizonytalanság lengi körül. S pont azon népeket, amelyeket egy sor IV-V. századi kútfő Transzkaukáziában említ, mégpedig szintén testvérnépekként (lásd az 5. szakaszt). Természetesen *karlukok*, *kirgizek*, *tatárok* és egyéb *igazi* türk népek nem szerepelnek a rokonnépek felsorolásában.

Mindezzel összecseng Bíborbanszületett Konstantinosz azon tudósítása,

amelyben a kazár kabarok nyelvét a magyarokéhoz képest *dialektus*nak nevezi ("... a turkokat a kazárok nyelvére megtanították, és mindmáig megvan ez a *dialektusuk*") (De administrando imperio, 39. fejezet). A "dialektus" megjelölés itt nem vonatkozhat oly távoli nyelvrokonságra, mint a magyaré és töröké. Egyébként is, a tömbökben élő kabarok türk nyelvének valami formában meg kellett volna őrződnie – már ha tényleg türk nyelvűek lettek volna. De ennek semmi nyoma. Ezért az illetén kétnyelvűséget még Németh Gyuláék is elutasítják. (A honfoglaló magyarság kialakulása, 1991.) Sőt László Gyula szerint: "Elégé megbízhatóan ismerjük a történeti Magyarország XI. századi népességét ... két nagyobb tömegű népességgel számolhatunk: a központi területeken sűrű magyar lakosság él, az erdős vidékeken, leginkább a peremeken pedig szlávok. Kisebb töredékekben török nyelvű és német nyelvű népek is kimutathatók, de csak *elenyésző százalékban*." (László Gyula: "Emlékezzünk régiékről ..." Képes Történelem, Móra Ferenc Könyvkiadó, Budapest, 1979. Lásd ugyanezt később is.) Márpedig török nyelvű kabarok esetén *három török nyelvű törzs* bizony nem volna "*elenyésző százalék*"!

Ugyancsak Ibn Fadlān és Istahri közli, hogy a kazárok kétfélék: egy részük mintha csak **Indiából** való volna, a másik rész pedig fehérbőrű, szépségük és arányos alkatuk szembeeső (A birodalmak útvonalainak könyve). E jellemzéseknek bizony **egyike sem török-tatárookra** vonatkozik!

A kazár a vele rokon népekkel együtt tehát se nem török, se nem iráni, hanem *külön nyelvcsaládot* képez, s e nyelvcsalád őshazája mindenképpen valahol a Kaukázustól délre keresendő. A kazárok nyelvének mindaddigi nyomozásában ezideig még nem használtuk ki a Mihály pátriárka és Zakariás rétor már említett közléseiből amúgy is szükségszerűen következő kazár-magyar testvériséget (lásd fentebb), hogy ugyanazt a dolgot egymástól független érvekkel is alátámasszuk. Most viszont kimondhatjuk, hogy a kazár-magyar testvériség ténye teljes összhangban áll a fentiekben elhangzottakkal s azokat a bizonyosság erejével tölti meg. Van tehát egy transzkaukáziai eredetű *kazár-bolgár-magyar* nyelvcsalád. Tekintettel e népek nagyszámú voltára és azon adatra, hogy az eftalita birodalom területéről származnak, azt kell mondanunk, hogy a kazár-magyar nyelv mindeképpen a fehér hun birodalom egyik fő nyelvének számított (már ha egyáltalán többnyelvű birodalom volt). Más, korábban említett bizánci, indiai és kínai források pedig magukat a fehér hunokat különítik el mind az iráni, mind a mongoloid jellegű népektől. Tehát maguknak a fehér hunoknak és szkíta elődeiknek nyelvét is elsősorban e kazár-bolgár-magyar nyelvcsaládon belül kell keresnünk. Sőt a szkíták régi és nagyszámú volta miatt e nyelvcsaládot egyenesen *szkítának* illik neveznünk.

Ezen nyelvcsaládhoz képest a "finnugor" népek csak távolabbi nyelvrokonaink, a törökök pedig még távolabbiak (etnikai értelemben pedig fordítva).

Ezek nem felszínes konklúziók, mert az arabok nem felszínesen vizsgálták meg a velük érintkezésben élő népek nyelveit. Például Bīrūnī közlése, mely szerint a bolgárok és szabirok a türk és kazár nyelv egy sajátos keverékét beszélik, arra mutat, hogy az arabok elég árnyaltan megkülönböztették az egymással rokon kazár, bolgár és szabir nyelveket. Ezen közlésből arra is következtethetünk, hogy a kazár nyelv jócskán különbözhetett a türktől (hiszen Bīrūnī a kazárt és a türköket *alapnyelv*nek tekinti más, *kevert nyelvek*hez képest), ugyanakkor kétségtelen kölcsönhatásba került vele. Összhangban mindazzal, amit a magyar nyelvről tudunk ...

S hogy még jobban kitapogassuk a szóbanforgó arab közlések árnyalt és bizonyos voltát, szemléljük meg tüzetesebben Ibn Hauqal tudósítását: "*Az igazi kazárok nyelve elkülönül úgy a türkökétől, mint a perzsákétől*" (*Ve-l khazar el-khullasz liszânhum ghair (ghêr) liszân et-turk ve-l-fârszije*).

Tehát a Kazár Birodalomban beszéltek türk jellegű nyelv(ek)et, de az *igazi*nak nevezett kazárok nem!

De kik ezek az igazi kazárok? El Balkhi szerint a kazár fővárosban "*a nyugati városrész a királynak, a seregnek és az igazi kazároknak van fönn-tartva*". Kétség nem fér hozzá, hogy a birodalom fő magváról, az *eredeti* törzsökös kazárokról van szó, akik nyelvüket Transzkaukáziából hozták magukkal. (Valószínű, hogy eredetileg éppen a szintén "*érthetetlen nyelvű*"-nek mondott Horezm vidékéről.) Tehát az indogermán arcú történetírás minden Canossa-járása ellenére is megingathatatlan tényként fekszik előttünk, hogy a kazárság eredendően a türk és iráni népektől elkülönülő önálló népcsoportot fémjelez. Hiszen Ibn Hauqal is pontosan ezt írja: "*A kazár az emberiség egy fajtájának neve.*" (Az északi népek lakóhelyei)

(Téved tehát Németh Gyula, midőn a kazárok "semtürksemperzsa" nyelvet drámai egyszerűséggel egy gyepűnépre (értsd: magyarokra) próbálja rákenni. A magyarság kazár gyepűnép szerepe egyébként is feloldhatatlan ellentmondásokra vezet. A gyepűnép állítólagos kiválása után nem egészen száz évvel a Kazár Birodalmat megdöntik az oroszok, akik azidőtájt enyhénszólván nem számítottak világhatalomnak. Ugyanezen száz év alatt egész Nyugat-Európa moccanni sem mert a szóbanforgó *gyepűnéptől* való félelmében!)

A hivatalos történészek akadémikuskodása miatt egy pillanatra vissza kell térnünk Istahri és Ibn Hauqal tudósításaira, mert ebből többen ellentmondást próbáltak kovácsolni, hogy ezáltal komolytalanná tegyék ezen tudósításokat. Az egyik információ szerint "*a kazárok nyelve különbözik a türkökétől és a*

perzsákétól, sőt minden más nép nyelvétől külön áll”, a másik szerint *”Bulgár nyelve olyan, mint a kazárok nyelve”*. Hát most van rokon nyelve a kazárnak, vagy nincsen? A válasz kulcsa abban rejlik, hogy az arab írók elég furcsán kezelik a ”török” kategóriát. Maszúdi például az emberiséget hét fő családra osztja, s ebben a kazárokat is a ”törökök” közé sorolja, ám a más helyen a magyarokat is, sőt a *burtās*okat is! Ugyanakkor több arab író is megerősíti, hogy *”a kazárok nyelve különbözik a türkökétől és a perzsákétól”*, *”Bulgár nyelve olyan, mint a kazárok nyelve, a burtāsok nyelve azonban más”*; tehát itt három, egymástól egészen eltérő nyelvről van szó, ugyanakkor mindegyik népet sommásan ”törökké” nyilvánítják ugyanezen írók. (Ezek az ”eltérő nyelvű” *burtās*ok egyébként nem lehetnek mások, mint a ”finnugor” mordvinok, mert a kazárok közvetlen északi szomszédai az araboknál a *burtās*ok, míg Konstantinosz császárnál a mordvinok. Az arab írók fenti megállapításai tehát nem jelentenek egyebet, mint hogy az ”ural-altáji” [=”török”] családon belül a török-tatár, a magyar [=kazár-bolgár] és a ”finnugor” [*burtās*] nyelvek három, jól elkülöníthető csoportot jelentenek.) A képet még zavarosabbá teszi az, hogy a Kazár Birodalomban vannak ”igazi kazárok” és ”nem igaziak”, és az arab írók csak az előbbiekről írnak, hogy *”különbözik a türkökétől és a perzsákétól”*, tehát a Kazár Birodalomban tényleg vannak törökök. De Ibn Hauqal világossá is teszi a képet annak közlésével, hogy *”a kazár az emberiség egy fajtájának neve”*, tehát a kazár tényleg különálló *mint nyelvcsalád*, de a családon belül vannak rokonai, például a bolgárok. Annyira azonban nem nagy, és annyira azonban nincs távol a töröktől ez a család, hogy azt az arabok a fő népcsoportok közé sorolják. (Nyugat-Európában bennünket is sokáig töröknek tartottak, pedig ismerték a nyelvünket. A koraközépkori arabokról sem kell többet feltételeznünk, mint a későközépkori germánokról.) Maszúdi például a fő családok felsorolásakor a sémi nyelveken belül a hébert ki sem emeli; pedig a héber és arab árnyalt különbségeit az arab író nyilván sokkal jobban ismerte, mint a török és magyar nyelvek viszonyát. A germánokat és szlávokat is egy nyelvcsaládba sorolja. A „török” is tehát egy ilyen tág kategória. Túlságosan átlátszó dolog ezekben ellentmondást keresni.

A fehér hunok tehát semmiképpen sem lehettek túlnyomórészt sem török, sem perzsa nyelvűek. (Ezt a konklúziókat kínai források is visszaigazolják, melyek szerint a fehér hunok nyelve nem hasonlít se a türkökére, se a mongolokéra.) Mindez visszafelé következtetve a szkítákra is áll, bármennyire is szeretnék egyesek a szkítákat indogermánoknak tudni. De múlt századi kutatók (pl. Rawlinson) is velünk egyező eredményre jutottak: a szkíta nyelvmaradványok és a szumir kőtáblák alapján a szkíta és a szumir nyelv

azonosságát állapították meg; a szumir viszont kétségkívül ragozó nyelv, tehát mindeme nyelvek indoeurópai rokonítása szóba sem jöhet. Ezt a ténytetőkéletesen alátámasztja Trogius Pompeius közlése is, miszerint a szkíták voltak Káldea (Mezopotámia) legrégebbi urai. *Quod erat demonstrandum.*

Mindannak szempontjából, amire eddig következtetéseinkkel – kissé közvetve – jutottunk, fontos lehet odafigyelnünk Zakariás rétor már említett tudósításának két újabb aspektusára; melyek bár elsőre kevésbé szembetűnőek, de következtetéseinkre a koronát tehetik föl. Először is: az V. században a Kaukázusban lokalizált tizenhárom nép között egyidejűleg szerepel a kazár és eftalita (ez tehát direkt adat a kazár-eftalita testvériségről). Másodsor: a hivatalos történetírás a magyarságot éppen az V. századtól „onogur kötelékben” szerepelteti, s ezek az onogurok a szabirokkal és avarokkal együtt szintén szerepelnek a tizenhárom felsorolt kaukázusi nép között. Namármost a felsorolt népek eme nagy száma megköveteli, hogy az egyháztörténetíró az ott élő legkisebb népeket is belevegye a felsorolásba. Nota bene: a magyarok valamely név alatt *explicité szerepelnek* a felsorolt népek közt, akármilyen is volt közöttük a köteléki viszony. (Hacsak nem éppen az az igazság, hogy a magyarság több nép *egyesüléséből* jött létre a szóbanforgó népek közül. Ezesetben inkább beszélhetnénk arról – ha már valaki ilyeneket szeret emlegetni –, hogy az onogurok éltek magyar kötelékben.) Szumma szummárum: a felsorolt népek közt ott vannak a magyar nyelvű magyarok. Ha pedig nyelvük elütött volna a többi felsorolt nép (pl. kazár, szabir, onogur, avar, káliz) nyelvétől, azt Zakariás rétor okvetlenül közölte volna. Ugyanis mikor a bulgárokhöz ér, *kiemeli*, hogy ők „külön nyelvvél bíró pogány és barbár nemzet”. A többi tehát – a magyart is beleértve – **ugyanazt a nyelvet** beszéli. (Ha csak arról volna szó, hogy a bulgárok a türk nyelv egy másik dialektusát beszélnek, mint a tizenhárom felsorolt szintén török nép, akkor igencsak furcsa lenne, ha ezt Zakariás rétor kiemelné, midőn a magyarok sokkal eltérőbb nyelvét említés nélkül hagyja!) Egyébként e felsorolt tizenhárom nép többsége később éppen a Kárpát-medencében csapódik le (avarok, uturgurok, kuturgurok, onogurok, ugorok, kazárok-kabarok, kálizok stb.), amelyek ha törökök lettek volna, akkor a török lett volna a Kárpát-medence integráló nyelve, nem pedig a magyar. De az a magyar lett, s egyelőre máig az. Sőt a XI. századi helynevekből tudjuk (Kniezsa István nyomán), hogy a Kárpát-medence a X-XI. században – elenyésző szigetektől és a peremvidékektől eltekintve – színmagyar nyelvű volt. Tehát a tizenhárom felsorolt kaukázusi nép nyelve **is** közel a magyarral azonos volt. Ezzel vág egybe – amint azt már kitárgyaltuk – Bíborbanszületett Konstantinosz közlése is, mely szerint a kazárok és magyarok nyelve

egymástól csak dialektusban különbözött. Mindez újra csak azt jelenti, hogy az eftalita-kazár-bolgár családnak a magyar tényleg alapvető nyelve volt.

3.4. Első szakaszfüggelék: A kazárok és testvérnépeik

A kazárok etnikai és nyelvi lokalizálásában eddig részletesen csak Mihály pátriárka és az arab írók közléseit, valamint Zakariás rétor tudósítását taglaltuk. Nem kevésbé fontosak József kazár király (965 körül) és Joszef Ben-Gorion héber író (940 körül) leveleiben foglaltak (A. J. Harkavy: A kazárokról [oroszul], Szentpétervár, 1874. ill. dr. Kohn Sámuel: Héber kútforrások és adatok Magyarország történetéhez, Budapest, 1881.), amelyek a kazárok *összes* testvérnépét felsorolják – legalábbis a korai kazár hagyomány szerint levőket.

József király levelében ez szerepel: *”Apáink nyilvántartásában azt találtuk, hogy Togarmának (Jáfet unokájának) tíz fia volt (a nevek egy részének elmásolása valószínű!), akiktől egy-egy nép származott: 1. Agiôr 2. Tirôsz 3. Avôr 4. Ugin 5. Bizel 6. Tarna 7. Kazar 8. Zagur 9. Balgôr 10. Szavvir (szabir). Mi a hetediknek, Kazárnak vagy Kozárnak fiai vagyunk.”*

Joszef Ben-Gorion levele héber másolásban és arab fordításban is ránk maradt (sajnos ezekben is erősen valószínű egyes nevek elmásolása). A héber szöveg szerint:

”Tugarma tíz törzse ezek: 1. Kozar 2. Pacinak 3. Aliqanosz 4. Bulgar 5. Ragbiga (Ragbina, Ranbona) 6. Turqi 7. Buz 8. Zabuk 9. Ungari 10. Tilmac (Tilmic).”

Az arab verzió szerint:

”Togorma tíz törzse ezek: 1. Khazar 2. Badsanag 3. Asz-alân 4. Bulghar 5. Zabub 6. Fitrahk (Kotrakh?) 7. Nabir 8. Andsar (Ajhar) 9. Talmisz 10. Adzîgher 11. (az arab átírásban egy tizenegyedik törzs is szerepel) Anszuh.”

Leszámítva, hogy e népnevek többsége az eredeti alakhoz képest valószínűleg erős torzítást mutat, még mindig érdekes, hogy a József király levelében szereplő *Ugin* népnév más forrásban is felbukkan. Victoris Tonnennensis episcopi chronica (447-567) 515-ben a Kis-Ázsiába törő szabirokat *Ugni* néven nevezi (cit. Th. Mommsen: Monumenta Germaniae Historica, Chronica minora, saec. IV. V. VI. VII., Berolini, 1892-98.). Ez annál is inkább figyelemreméltó, mert József király levelében a *szabir* és az *ugin* testvérnépek; nem túl meglepő hát, ha egy külső szemlélő az egyikre a másik nevét használja. Persze mondhatnánk, hogy az *ugin* az *ugor* (és lehet, hogy így is van),

de lehet például, hogy az *Agiôr* az *ugor*. (De mindenesetre az száz százalék, hogy az ugor nevű nép szerepel a felsoroltak között.)

Joszeff Ben-Gorion viszont félreérthetetlenül említi az *Ungari* nevet, ami már csak azért sem jelenthet a magyaroktól különböző népet, mert az író kifejezetten írja, hogy ezek közül *”Ungari, Bulgar és Pacinak egy nagy folyó, a Duna mellett laknak”* az ő korában, azaz 940 körül.

Mindenesetre figyelemreméltó dolog, hogy a Mihály pátriárka által említett *kazár-bolgár-wugur* rokonságot e listák is megerősítik.

Szintén figyelemreméltó, hogy a felsorolt népek közül az összes olyan, amely biztosan azonosítható valamely korabeli ismert néppel, az a legkorábbi időktől kezdve a Kaukázusban vagy attól délre élt (lásd az 5. szakaszt).

A fenti források az *alánok*at is a kazárok testvérnépeként jelölik meg, továbbá *avarok*at, *ungarok*at, *turkok*at. (Természetesen lehetséges, hogy valamelyik forrás *ungar* néven nem a magyarokat, hanem az avarokat nevezi, a magyarokat pedig *turk* néven.) Ilyen nevű népek közös kultúrkörhöz való tartozásáról bizánci adat is van. Mikor Kirill Konstantin szerzetes 867-ben Velencében az anyanyelven való hittérítés védelmében beszédet mondott, megemlítette, hogy sok nép már saját nyelvén magasztalja az Urat. Így az *avarok*, *turkok*, *kazárok* és *alánok*. (Makkay János: *Indul a magyar Attila földjére*. Közdok, Budapest, 1996.) Tudni kell, hogy a mondott időben a Kárpát-medencétől a Kaukázus felé menet valóban *sorban pontosan* az avarok, magyarok, kazárok és alánok laktak (akkoriban a bizánciak már csak a magyarokat hívták *turkok*nak). A közlés alapján ezen szomszédos népek mindegyikénél el volt terjedve egy anyanyelven prédikált keresztyénség, amely nem lehetett sem bizánci, sem római. Ez nagyon erős kultúrközösségre utal! Nem lehetnek tehát légből kapottak az ezen népek testvér voltára vonatkozó fenti adatok.

(Ezen népek semrómai-sembizánci keresztyén voltával kapcsolatban lásd a második szakaszfüggelék.)

Egyébként mondanunk sem kell, hogy *igazi* török népekkel (karlukok, kimagok stb.) nem találkozunk e listákon. (Az egyetlen gyanús *Turqi* név sem eredeti neve a törököknek!) Sőt Joszeff Ben-Gorion kiemeli, hogy **”ezek mindnyájan nyugaton élnek”**, márpedig a mai török népek ősei ezidőtájt **mindnyájan** a Káspi-tó felől keletre laktak! Tehát a közlésből is teljesen világos, hogy a nagy káspi-ural-altáji családon belül a kazárok és rokonaik a török népektől határozottan különböző csoportot jelentenek.

Ha egyébként a fenti listák népneveit szemléljük, feltűnő, hogy csak úgy hemzsegnék köztük az *-ar*, *gar*, *-gor*, *-gher* végződésűek. Ez azért érdekes,

mert ebbe a sorba nemcsak az *ungar* név illik bele (mint ahogy szerepel is benne), hanem akár a *magyar*, *magyer*, *megyer* vagy *magor* is. Hivatalos történéseink persze jó előre gondoskodtak arról, hogy a köztudatba a *magy*-és *-er* szótagokra bontás kerüljön, ami sok idő után már természetesnek tűnhet. Hogy aztán senkinek ne szúrjon szemet, miszerint a *magyar* szó *-gyar* tagja azonos az *ugor*, *hungar*, *bulgar* nevek második tagjával. (Arról nem is beszélve, hogy az igazi török népnevek között ez a fajta végződés nem jellemző. Ezek jobbára *-k*, *-g* vagy *-z* végződésűek, az egyetlen *ujgur* a többiek közül egyikhez sem köthető! Ez a név pedig akár a manicheus térítéssel is keletre kerülhetett. Az ujugurok valamikori nyugati származását erősítik meg a Hszincsiangban nemrég feltárt, négyezer évnél idősebb *kaukázusi eredetű* múmiák is.)

De a felsorolt népek testvériségére van még egy eddigiektől független arab adat is. Al Maszúdi arab polihisztor "Aranymezők és drágakőbányák" c. művének 17. fejezetében a következőket írja:

*"A kazárok s az alánok szomszédságában, köztük s a Nyugat között elterülő vidékeken négy török nemzet él, akik leszármazásukat **egyetlen őstől eredeztetik**. Ezek részben nomádok, részben földművelők; nagy a tekintélyük és bátorságuk; e nemzetek mindegyikének külön királya van. Mindegyikük országának kiterjedése több napi járóföldet tesz ki; egy részüknek az országai a Fekete-tenger mentén terülnek el, támadó hadjárataik egészen Rómáig, sőt a Spanyolországgal szomszédos területekig érnek, diadalmaskodva az ott élő nemzetek fölött. Ezek s a kazárok királya között egyesség van, hasonlóan az alánok fejedelmével. Szállásaik a kazárok vidékeihez csatlakoznak. Közülük az első nemzetség neve **y.ğ.nī** (vagy *yağni* ill. *bağni*). Ezzel egy másik szomszédos, amelyet úgy hívnak: **bağgird** (vagy *bağirt*), ennek közelében más nép lakik, melynek neve **bağanāk** – ez e népek közül a legvitézebb – végül ez utóbbi szomszédságában megint másik nemzet lakik, melyet úgy neveznek: **nūkarda** (vagy *būkarda*). Királyaik nomádok."*

Megjegyezzük, hogy Maszúdi ezen művében 912-940. közötti állapotot rögzít. Az arabok által *török*nek nevezett kategóriába a szóbanforgó jól behatárolt térségben csak a besenyők, úzok, avarok, magyarok és székelyek jöhetnek szóba (nem tudni, hogy az arabok a X. századi Magyarországot egy avagy két országnak tekintették; de a besenyőket is tekinthették két törzsszövetségnek). A dunai bolgárok nem jöhetnek szóba, mert őket Maszúdi egy más helyen már szlávoknak nevezi. Legelőször kíséreljük meg a nevezett népek – legalább részleges – beazonosítását.

- Az *y.ğ.nī* vagy *yağni* nép: az első alakról a már tárgyalt *ugin* v. *ugni* kazár testvérnép jut eszünkbe, aki a már tárgyalt források alapján akár szabir, akár ugor lehet, ezesetben a magyarokra vonatkozna. Az *ugin* lehet akár *úz* is. A második alak egyenesen *jászokra* enged következtetni. A *bağni* alak besenyőkre utalna, de (mint mindjárt látjuk) egy következő népnév is besenyőket jelent, ám az is lehet, hogy két törzsszövetségből álltak. A dunai bolgárok azért zárhatók ki, mert őket Maszúdi más helyen már *szláv*nak nevezi.
- A *bağğird* vagy *bağğirt* elnevezést az arabok kizárólag Árpád magyarjaira és a baskírokra alkalmazták; ez utóbbiak nem Kazáriától nyugatra laknak, tehát ki vannak zárva. A *bağğirdok* teljes bizonyossággal Árpád magyarjai.
- A *bağanāk* nép teljes bizonyossággal besenyő.
- A *nūkarda* vagy *būkarda* népet a hivatalos történészek egyszerűen *lombardnak* (!) minősítik. A lombardokat azonban senki soha nem nevezte töröknek, továbbá a biztosan beazonosítható magyarokkal és besenyőkkel sem volt közös származástudatuk. A lombardok felől egyébként sem volna információértékű, hogy *támadó hadjárataik egészen Rómáig ... érnek*. Lombardokról tehát szó nincs. A *nūkarda* név onogorra enged következtetni, a *būkarda* alak pedig a bolgárokra. Ez utóbbiakat már kizártuk, tehát ez a nép biztosan vagy várhun avar, vagy székely.

(A lombard név egyébként arabul *nūkabarda*. A logika finnugor császárai arra nem jöttek rá, hogy ami *nūkarda* vagy *būkarda*, az biztosan nem *nūkabarda*. Mint ahogy disznóvágás után lehet *torozni* is, *borozni* is, de nem igazán lehet *toborozni*!)

Összefoglalva azt mondhatjuk, hogy a felsorolt négy nép között a magyarok, avarok és besenyők biztosan ott vannak, s valószínűleg az úzok is (nem hinném, hogy Maszúdi a magyarokat, avarokat és székelyeket három különböző királyságnak tekintette volna). Namost ezek a kútfő szerint egy őstől eredeztetik magukat, aminek azért nagy a jelentősége, mert töröknek ugyan többféle népet is neveznek az arabok, de ha **ezen belül kiemelik** a közös származást, akkor mégiscsak nagyon valószínű, hogy igazi testvérekről van szó. (Tehát a magyarok és besenyők testvérek, ahogyan azt Jozsef Ben-Gorion is külön kiemeli!) Továbbá: a szóbanforgó négy testvérnép közül legalább három szerepel József király és Jozsef Ben-Gorion listáin is!

(*Pacínak, Ungari, Avôr.*) *Ugin*ról nem is szólva, mint ahogy arról sem, hogy Maszúdi e népeket a kazárokkal és alánokkal együtt említi, akik szintén szerepelnek e listákon. Újabb igazolást nyert hát, hogy a kazárok, bolgárok és magyarok közös eredettudattal bírtak.

3.5. A besenyők

Ha már a besenyőket is szóba hoztuk, némileg egészítsük is ki a róluk mondottakat. Azontúl, hogy a kazár és héber népnévlisták Maszúdi közlésével egyetértésben őket a kazárok, bolgárok és magyarok testvérnépeiként (tehát nem török-tatárokként) említik, további érvek is szólnak a besenyők török volta ellen. A finnugrázók jóllehet sokat fáradoztak azon, hogy a besenyőket valamely kínai forrásokban említett szibériai néppel tudják beazonosítani, ám hozzájuk egyáltalán köthető ókori népnevet mégis csak Baktriából tudunk kimutatni, nevezetesen a *pasiani* nevet, *szakaurak*, *ászok* és *tochárok* társaságában (Strabón: *Geographica*). A besenyőket Mirkhond perzsa történész az eftalita törzsek közé sorozza (Razut-uz Safa, 1832.). Az arab közlések pedig a besenyők eredeti vallásaként a mágushitét említik, élesen elválasztva ezzel őket az **igazi** török népektől (lásd a következő paragrafust). Maszúdi, József király és Joszef-ben-Gorion közléseivel teljes összhangban a Nyesztor-kronika is legalábbis sugallja, hogy a *besenyők* ugyanazon *szkíta* törzsből erednek, mint a *kazárok*, *bolgárok*, *fehér* ill. *fekete ugorok* és *oborok*. De Bíborbanszületett Konstantinosz (De administrando imperio, 37. fejezet) Chosroes Anosirván perzsa király önéletrajzával (Karnamag) együtt ennél konkrétabb adattal is szolgál: a bizánci császár a besenyők három törzsét *kangarnak* nevezi, s éppen e *három kangar törzs* az, amelyik előbb Perzsiában Anosirván hűbérében él, majd a VI. század közepén a Kaukázuson keresztül északra vonul. Tehát legalábbis e három besenyő törzs biztosan sem akkor, sem később nem lakhatott a Káspi-tótól északkeletre, amit a hivatalos verzió *a priori* állít. De mielőtt tovább szólnánk érveinket, fontosnak tartjuk Konstantinosz közlését szó szerint idézni. *"Tudni kell, hogy a besenyők lakhelye kezdetben az **Atel** és **Ge-ékh** folyóknál volt, és szomszédaik a kazárok (a szövegben Μαζαροι!) és az úgynevezett úzok voltak. Ötven évvel ezelőtt pedig az úgynevezett úzok a kazárokkal egyetértésben haddal támadtak a besenyőkre, s rajtuk diadalmat vévén, kiűzték őket lakhelyükről, s azt az úgynevezett úzok birtokolják mind a mai napig. A besenyők pedig menekültükben bolyongva letelepedésre való helyet kerestek; s így foglalták el az általuk ma is bírt földet, amelyen azelőtt a magyarok (Τουρκοι) laktak, s akiket háborúban*

legyőzvéen, onnan kiűztek; ott tehát (a besenyők) letelepedtek és azóta is bírják azt a vidéket, amint mondtuk is, ötvenöt év óta mind a mai napig.” (De administrando imperio, 37. fejezet)

Figyeljük meg: Konstantinosz közlésében a besenyők *eredeti* lakhelye az *Atel* folyó vidékén volt, ami a szintén ő általa említett – s a Dontól határozottan nyugatra fekvő – *Atel és Kuzu* (Etelköz) névpáros első tagja! (A második tag meg éppenséggel szinte biztosan az úzokra vonatkozik: *Ατελ και Ουζου!*) Sok történész nem csinált gondot magának abból, hogy az *Atel* folyót a Volgával azonosítsa, jöllehet Konstantinosz azt Kazáriától nyugatra helyezi. Pláne, hogy a császáríró maga írja, hogy a kazár-besenyő háború e közlés előtt ötven évvel kezdődött, s a besenyők már azóta bírták Atelkuzut! Sőt mi több: Konstantinosz **pontosan** behatárolja, hogy a besenyők eredeti lakhelye az a terület, amelyet az ő korában *”a mai napig az úgynevezett úzok bírnak”*. Ez a terület pedig Kazáriától nyugatra, a szűkebb értelemben vett Etelköz tőszomszédságában feküdt (nyilvánvalóan egy a besenyőkkel határos területen, hiszen a besenyők és úzok szomszédságát Konstantinosz említi is a 9. fejezetben).

Sok történésznek nem szűrt szemet az sem, hogy egyrészt a Nyesztor-krónika szerint a besenyők a fekete magyaroknál korábban jelentek meg a Dnyeper vidékén, másrészt Konstantinosz szerint a besenyők elől a magyarok Perzsiába és Etelközbe menekültek, s röviddel ez után a besenyők a magyarok etelközi szállásait is bírják. Tudniillik ezek szerint a besenyők csakis *észak felől* zúdulhattak a magyarokra. Már pedig a besenyők hogyan kerülhettek volna a Dnyeper északi partvidékére az Urál keleti partjáról? Az ellenséges és rajtuk győzedelmes Kazárián keresztül aligha. Az Ural bércein át még kevésbé. A volgai Bulgárián át sem, mert a bolgár vonatkozást a bizánci írók említés nélkül nem hagyták volna. Tehát az összes kútfővel egybehangzóan a besenyőknek már korábban Kazáriától nyugatra-északnyugatra kellett lakniuk. Szállásaikat a kazár ellencsapás nyomán kellett kiüríteniük, s *”letelepedésre való helyet keresve bolyongtak”*, míg egyedüli lehetőségként csakis délre, a magyarok szállásterülete felé vonulhattak. Így teljesen logikus, hogy a támadással derékon talált magyarság egyik fele nyugat felé szorult, a másik pedig kelet felé – s mivel Kazária útjukat állta, ezért a Kaukázus általuk egyébként jól ismert szorosaiba voltak kénytelenek húzódní. (Szóba nem jöhet az a verzió, hogy a besenyők, akik éppen a kazár ellencsapás nyomán ürítik ki állítólagos Volga-menti lakhelyüket, a bosszúszomjas kazárok irányába meneküljenek!)

Persze mindez nem zárja ki azt, hogy esetleg Kazáriától keletre is lehe-

tett besenyő *nevű* népcsoport. (Az Oxus partvidékétől ez a terület nincs is olyan messze.) Ezek viszont a fentiek alapján semmi esetre nem lehetnek azonosak a magyar őstörténetben szerepet játszó besenyőkkel. Ez utóbbiak mindenképpen Transzkaukáziából érkeztek a dél-orosz síkságra (mint ahogy arról Anosirván be is számol). S már csak ezért sem lehettek sem türkök, sem mongolok.

Ezen besenyők török voltának továbbá ellentmond az is, hogy Árpád magyarjaival együtt köztudottan nagy besenyő tömegek telepedtek le Magyarországon, ám egyáltalán feltételezhetően török eredetű helynevek csupán nyomokban fordulnak elő (lásd Kniezsa István térképét)! A besenyők központi szállásterületén, Tonuzoba abádi székhelyének körzetében éppúgy nincs törökségre utaló nyom, mint Nagyszentmiklós térségében, ahol valószínűsíthetően besenyő fejedelmi lelet bukkant elő. Még döntőbb érv azonban az, hogy az Etelközben és az Al-Dunánál még a XIII. században is többségben élő besenyőkre és kunokra rátelepedett oláhok nyelvében még *nyomokban sem* mutatható ki török hatás! Márpedig ez török nyelvű besenyők esetében elképzelhetetlen lenne. Magyar nyelvi elemek és kölcsönszavak ugyanakkor nemcsak hogy az erdélyi, de a regáti oláhok nyelvében is nagy számban mutathatók ki. Ugyanez áll a helynevekre: Moldvában és Havasalföldön nem lehet török helyneveket kimutatni, magyar nyelvből származtathatókat annál inkább! (Lásd: Jerney János keleti utazása a magyarok őshelyeinek kinyomozása végett Moldovába, Pest, 1844-45.) Igencsak valószínű, hogy e nevek nem is a magyaroktól, hanem a magyar *nyelvű* besenyőktől származnak. (Talán a csángók is besenyők, akik Etelközben megőrizték eredeti besenyő – azaz magyar – nyelvüket.) Azt pedig ugye, senki nem gondolja komolyan, hogy a Moldvában nagy tömbben élő besenyők a Kárpátokon belül élő magyarok hatására váltak volna nyelvükben magyarrá a X-XIII. századokban?

(Lám, lám, a megannyi kútfő által nyújtott és teljesen egy irányba mutató következtetéseinkkel szemben a hivatalos történészeknek csupán az üres és szándékoltan pontatlan, logikailag rövidzárlatos, egymásra való örökös keresztbehivatkozásai állnak.)

3.6. Második szakaszfüggelék: A fehér hun utódok manicheizmusa

A korabeli forrásokból egyre-másra tűnnek ki a kazárok testvérnépeire vonatkozó – egymástól független, de egyirányba mutató – olyan adatok, amelyek

ezen népek vallásáról, hitvilágáról szólnak. Mivel e források egyrészt közvetett információt hordoznak ezen népek eredetéről és vándorlásáról, másrészt a hivatalos történelemtanítástól elütő a végkicsengésük, ezért ezeket tüzetesebben is meg kell vizsgálnunk.

Kirill Konstantin bizánci szerzetes 867-ben Velencében az anyanyelven való hittérítés védelmében beszédet mondott. Ebben megemlítette, hogy sok nép már saját nyelvén magasztalja az Urat. Így az *avarok, turkok, kazárok és alánok*. (Makkay János: *Indul a magyar Attila földjére*. Közdok, Budapest, 1996.) Tudni kell, hogy a mondott időben a Kárpát-medencétől a Kaukázus felé menet *sorban pontosan* az avarok, magyarok, kazárok és alánok laktak (akkoriban a bizánciak már csak a magyarokat hívták *turkoknak*). A közlés alapján ezen szomszédos népek mindegyikénél el volt terjedve egy anyanyelven prédikált keresztyénség, amely nem lehetett sem bizánci, sem római.

Gardîzî a magyarokról a következőket írja: *"Ezek a magyarok jézushitűek a tárkarán-ok (korhelyek, eretnekek, türkök) közül. ... A magyarok tűztisztelők."*

Tehát egyidejűleg keresztyének és tűztisztelők! Ezt a két adatot a hivatalos történészek általában két különböző vallásnak tudják be, amely elterjedt volt a magyarok között. Ámde ebben a forrásban szereplő keresztyénség nyilvánvalóan nem egy *bevett* vallás, mert Gardîzî eretneknek nevezi. Ugyanakkor El-Bakrî arab földrajzíró Az országok és utak könyve c. művének 9. Töredékében a kárpát-medencei onogurokról (*al-Unqaluš*; szomszédai a bajorok, csehek, oroszok, besenyők és bolgárok!) a következőket írja: *"Ők egy olyan nép, amelynek a magasságos Istenen kívül nincs más istensége. Az ég Urában hisznek és Ő az egyetlen Hatalmasság. Kerülik a disznóhúsevést és (felajánlást tesznek) áldozatokat mutatnak be. Ha valamelyikük elé étel kerül, tüzet gyújt, majd kenyere és étele legjavát megragadva a tűzbe veti, legkedveltebb patrónusai nevét mondván. Hisznek abban, hogy a füst az égbe felszáll és a hatalmas és magasztos Isten előtt a halott részére raktároztatik el, hogy ezáltal őt Isten előnyben részesítse."*

Ők Khoraszánból vándoroltak ki ..."

Tehát világos, hogy nem külön egy természetvallásról és külön egy keresztyénségről van szó, hanem *a magasságos Isten tisztelői gyújtják meg a tüzet is*.

A tűztisztelő mágus vallás Perzsiából ered, s ugyaninnen származik a keresztyénség mágushittel rokon változata is, a *manicheus* keresztyénség. Egy apokrif evangélium szerint:

"És elkövetkezett az, hogy mikor az Úr Jézus megszületett Betlehemben,

Júdea fővárosában, Heródes király idejében bölcs emberek jöttek Keletről Jeruzsálembe, ahogy Zarathusztra megjövendölte ... Mária fogta az egyik gyolcsot, amelybe a gyermeket pólyálták, és átadta nekik áldás gyanánt ... **És országuk szokása szerint tüzet raktak és azt imádták.** És belevetették a gyolcsot ... amikor a tűz kialudt, sértetlenül vették elő a gyolcsot, mintha a tűz nem is érintette volna.” (Hone, W., The Lost Books of the Bible, New York, Gramercy Books, 1979. 40. old.)

(Érdeemes odafigyelni, hogy a fentiek tanúsága szerint az első időkben a keresztyénséget nem kötötték jobban a mózesi valláshoz, mint Zoroaszter tanításaihoz, aki mellesleg még mágus volt [Avesta, Bundahish].)

”(Mani) ... a szellemek, valamint a Nap, a Hold, és a csillagok imádását is tanította.” (Adam, Alfred: Texte zum Manichäismus, 2. kiadás, Verlag Walter de Gruyter et Co. Berlin, 1969.)

... aki mindenekelőtt az egy Istent és Jézust hirdette! v.ö.:

Theofilaktosz Szimokatta (Kr. u. 570 körül): ”A *turkok* szentnek tartják a tüzet, a levegőt és vizet tisztelik, a Földet himnuszokkal dicsőítik, de csupán azt imádják és nevezik Istennek, aki a mindenséget teremtette.”

Photius bizánci pátriárka 895-ben a magyarokat nevezi manicheusnak: ”A *kijevi törökök manicheista eretnekség hívei*” (I.: Vatikáni Könyvtár, ”MS 1925”, II.: Hamburgi kódex cit. J. Chrisostom Wolf: Anacdota greca, Hamburg, 1923.)

(Ezzel a közléssel összecseng a Kijevi Őskrónika azon 882-es évvel jelzett tudósítása, miszerint *Álmos* építtette a Szent Miklós székesegyházat a kijevi *magyar hegyen*. Photius közlése szerint a mondott időben Kijev urai a magyarok!)

Gellért püspökről egy korabeli forrás: ”... *adversus manicheismum quoque pugnat sanctus noster – a manicheizmus ellen is harcolt szentünk*” (cit. Ipolyi Arnold: Magyar Mithologia, Budapest, 1929.)

Egy XIII. századi magyarországi mágusper jegyzőkönyvéből: ”*a tanú felsorolja a pogány keresztelést ... keresztény ifjakat is megkeresztelt a régi szokások szerint ... a régi szertartásait végzi*” (Jegyzőkönyv a bessenyő Mocha mágus ügyéről Szentgálott, Kassai Kódex, cit. Fehér Mátyás Jenő: Középkori magyar inkvizíció, reprint kiadás, Gede testvérek, 1999.) A régifajta keresztelés hagyományát Kállay Ferenc is megerősíti: ”*A folyó vízbemártást régi magyar szokásnak írja Kreckvitz, Bihar megyében úgymond a Körös melletti Fekete tó lakosai rákókból, tojásokból, halakból, keresztelő pénzből keresik élelmöket, az utast, ha meg nem váltja magát, vízbe mártják, e régi ősz szokást maga Báthori István is tiszteletben tartá. ... E szokás pogány időszi volt,*

de célját a haszonlesés és helybeli körülmények megváltoztatták, hajdan bizonyosan ordáliákat vagy istenítelő székét tartották ott; a fekete tónak valami különös erőt tulajdonítván, melybe gyanús személyeket mártogattak, hogy vétkük vagy pedig ártatlanságok tisztába hozassék.” (Kállay Ferencz: A pogány magyarok vallása, Pest, Lauffer és Stolp, 1861. 86-87. old.)

és Anonymus: *”Árpád vezér, akinek a mindenség Istene volt segítője, felövezte fegyvereit, felállította a csatarendet, azután könnyhullatva imádkozott Istenhez. ... megtöltötte ivókürtjét ... ama kürtre a mindenható Isten kegyelmét kérte ... Szavainak végeztével minden magyar felkiáltott: Isten! Isten! Isten! – háromszor egymás után. Innen eredt ez a szokás, ami mindmáig megmaradt a magyaroknál.”* (Gesta Hungarorum ill. talán a Képes Krónika)

El-Bakrī arab földrajzíró Az országok és utak könyve c. művének 9. Töredékében a kazár királyról írja, hogy *”valaha mágushiten volt, aztán keresztyénné lett”*. Ebben a szövegben a király egyik *marzbánjával* (*marzubān*) tárgyal, ami ismét csak Perzsiára utaló méltóságnév! A besenyők is ugyanezen töredék szerint *”valaha mágushiten voltak”*.

Anosirván perzsa király önéletrajzában írja, hogy Zabargan fejedelem 50 000 főt számláló *kangar* népe a nesztoriánus keresztyénséget követte. Ez a *kangar* név – mint láttuk – a besenyőkre vonatkozik, de már csak hangzása alapján is mindenképpen a kazárok testvérnéplistáján szereplő népnevekkel rokonítható.

Tehát a források alapján a kazárok testvérnépeinek – jelesül a magyaroknak – egy része mindenképpen egy manicheus jellegű keresztyénséget követett, amely szoros kapcsolatban állt a tűztisztelő mágushittel. Tűztisztelő keresztyénséget, azt megelőzően pedig mágushitet pedig mindeme népek nem vehettek föl a kelet-európai sztyeppéken, csakis Perzsiában. Egyik forrás a perzsiái (khoraszáni) eredetet konkrétan említi is. Mindez abból az aspektusból is érdekes, hogy míg a hivatalosok részéről türknek kikiáltott kazárok és besenyők az arab írók szerint eredetileg is perzsiái mágushitet vallottak, addig az **igazi** török népek egészen későn, a VIII. századi manicheus térítés nyomán ismerkedtek csak meg egyáltalán dualisztikus vallással: *”... a toğuzoguz ... hiedelmét a manicheusok szektája képezi ... valamikor pogányok voltak és hit dolgában követett útjuk olyan volt, mint a **különböző török fajtáké**, egészen addig, amíg a dualista ördögök egyike közibük nem vetődött és hímes-mázás beszéddel szemük elé nem tárta a világban észlelhető ellentétet”* (Maszúdi: Aranymezők és drágakőbányák, 15. fej.). Tehát a kazároknak és besenyőknek mitológiájukat tekintve sincs közös gyökerük a tatárokkal, karlukokkal, tokuzoguzokkal és a többi **valóban** török néppel.

4. Avarok, székelyek, magyarok

A továbbiakban az előző fejezetbeli gondolatot folytatjuk, csak hogy a hangsúly a kazárokról mindinkább az avarokra, majd a székelyekre és magyarokra tevődik át. József kazár király már tárgyalt népnévlistája, ill. Mihály szír pátriárka szintén tárgyalt tudósítása Teofilaktosz Szimokatta avarokról tett közlésével együtt (hogy a Nyesztor-krónikát már ne is említsük) tekintve *egymástól független adatokat szolgáltat* afelől, miszerint a kazárok, bolgárok és (várhun) avarok egyazon területről származnak, nevezetesen a fehér hun birodalom területéről. Más jelek is afelé mutatnak, hogy a Kárpát-medencei avaroknak közülük van a kazárokhöz. Anonymus a *Gesta Hungarorum*ban Ménmarót népet *kozár*nak nevezi. Persze utalhatna itt Anonymus bolgárookra (hiszen számtalan forrásadaton keresztül igazoltuk már, hogy a kazárok a bolgárokkal testvérek), de a bolgárokat is néven nevezi. S mivel kazár *nevű* birodalomról nem tudunk a Kárpát-medencében, a *kozár* megjelölés csakis etnikai utalású lehet. Persze az is előfordulhat, hogy a *kozár* név éppen arra utal, miszerint a bolgárokhöz *nagyon közeli, de velük mégsem azonos* etnikum élt a Kárpát-medencében. Konklúzióink szempontjából ez már szinte nem is számít: miből arra következtethetünk, hogy a Kárpát-medence honfoglalás előtti lakossága részben ugyanolyan nyelvű kellett, hogy legyen, mint az előző fejezet *A kazárok és fehér hunok nyelve* c. alfejezete szerint a kazárok, bolgárok – és magyarok. De erre vonatkozólag nem csak az eddigi érveinkre támaszkodhatunk.

4.1. Avar-magyar folytonosság

Az eddigi érveink mindenesetre teljesen afelé mutatnak, hogy az avarok és magyarok testvérnépek, azaz Árpád honfoglalói a Kárpát-medencében testvérekre leltek. Mindkét képlet fehér hun eredetű volt, s ugyanazon dél-káspi kultúrkört képviselte. Az eddigi érveinket messzemenően megerősítik nemcsak a magyar emlékezet és a nyugati krónikások, hanem Teofilaktosz Szimokatta és az orosz Nyesztor-krónika részben már idézett közlései is, továbbá a nyelvészet következtetései és a korabeli helynevek is. A magyar emlékezet például nem tud semmiféle impériumváltásról Árpádék bejövetelével kapcsolatban, az avarkori lakosságot éppúgy "magyar nemzet"-nek tartja, mint a későbbit. Pázmány Péter például így ír: *"Mikor azért az magyar nemzet másodszor kijöve Szkítiából, Krisztus Urunk születése utáni 744-ik esztendőben, az Atilla halála után 303 esztendővel: csakhamar azután Carolus Magnus az*

magyarokra jöve és Szent Mártonnak segítségével az magyarokat meggyőzé, az keresztény hitre téríté, Fejérvárott az Boldogasszony szentegyházát építé és abban katolikus papokat hagyta. De azután ismét pogányságba esének.” (Felelet, 1603. Pázmány Péter válogatott művei, Budapest, 1994. 18. old.)

Azon felvetést, miszerint Nagy Károly a 790-es években Pannóniában már ”magyarok”-kal háborúzott (ez a *frank-avar háború* néven közismert), alátámasztja azon frank krónikás-adat, amely *Sárvár* nevű városunkat 791-ben és 805-ben is **mai** magyar nevéen (*Sarwar*) nevezi. (Dr. J. Böhmer: *Regesta cronologico-diplomatica Karolum*, Frankfurt am Main, 1833. 17. és 24. old.) De Pázmányénál sokkal korábbi adatunk is van: Kun László királyunk a cseh Ottokárt fenyegető, 1276-ban írott levelében visszakövetel több királyi jelvényt (két koronát, jogarokat és egy remekműű csészét), ”*amelyeket Atilla óta Magyarországon őriznek*”. (”*Nichilominus promittens rex Boemie memorato regi Ungarie omnem thesaurum et ornatum reddere, quem aliquando amita ipsius regis Ladizlai asportaverat, videlicet duas coronat, ceptra, amp-horam preciosam et alia multa et incomparabilia chledonia regis Atyle.*” *Continuatio Praedictorum Vindobonensium* an. 1276.)

A nyugati krónikások is egyértelműen avar-magyar folytonosságról beszélnek: ”*Avares quos modo Ungarios vocamus*” (Widukind, *Lib. I. cap. 17* (895-ből)) ...”*Avari, qui dicuntur Ungari*” (Annal. Fulden.) ”*A delemincusok felfogadták az avarokat ... ezek, miután sok öldöklést vittek véghez Saxonniában ... szembetalálkoztak a magyarok másik seregével, akik azzal fenyegették őket, hogy háborút indítanak barátaik (a delemincusok) ellen ...*” (Annalista Saxo 908-ból, *Monumenta Germaniae Hist. SS.*)

Teofilaktosz Szimokatta az általa *uar* és *chunni* néven nevezett (ál)avarookról korábban már idézett művében írja, hogy: ”... az összes *ogórok* ... ez a nép leghatalmasabb volt mind lélekszámát, mind harckészültségi fokát tekintve. Ezek keleten laknak, ahol a *Til* folyó halad át, amelyet a *turkok Feketének* szoktak nevezni. E nép legrégebb vezetőinek neve *Uar* és *Chunni* volt. Róluk nyerték elnevezésüket egyes fajtájukbeli (*ogór*) népek, akiket *uar* és *chunni* nevekkal illetnek.” (VII. 7,7-8,6) Mindez azt jelenti, hogy egyrészt a népes és hatalmas *ogórok* semmiképpen nem azonosíthatók a gyéren lakott tajga egy törzsével sem; másrészt az Északkelet-Perzsiából kiindult várhun avarok eredeti neve voltaképpen *ogór* (vagy *ugor*). Tehát az *ogórok* perzsiái eredetűek!

(Egyesek a *Til* folyót kapásból a Volgával azonosították, ami már csak azért is abszurdum, mert a *uarchonok* a VI. századig Hyrkánia azaz *Var-kana* vidékén éltek, ami a Káspi-tónak a Volgához képest éppen az ellentétes

oldala. Pharb-i Lázár szerint 450 körül ugyanitt terült el *Abarország*. A kök-türkök egyébként 550 körül érték el a Volgát, tehát a *"turkok Feketének szokták nevezni"* megjelölés már csak ezért sem igen vonatkozhat rá. Súlyosabb érv azonban, hogy Teofilaktosz Szimokatta már idézett műve szerint *"a szkítákról, akik Baktria, Szogdia és a Fekete folyó tájékán élnek"* e Feketefolyó – távol a Volgától – valahol Szogdia közelében folyik, amelyet így a türkök valóban már korábban ismerhettek. De Teofilaktosz az először említett helyen is kiemeli, hogy ez a *Til* folyó **napkeleten** folyik. Márpedig a keletrómai birodalomból nézve egész Kelet-Európa egyértelműen **észak**, s ez a terület a görög terminológiában már Hérodotosz óta valóban a legzordabb észak. A görög fogalomtárban "Napkelet" mindig is Parthia-Perzsia és az ázsiai ún. "Scythia maior" (vö. a *"keleti hunok"* is mindig a fehér hunok!). Ez utóbbi az antik ismeretek szerint sosincs szárazföldi összeköttetésben a Volga-vidékkel, csak a Kaukázuson át. Tehát e legutóbbi közlés is éppen azt erősíti meg, hogy az ogórok-uarchunok a dél-káspi régió egy kiterjedt népcsoportját jelentik a VI. század közepéig. [Teofilaktosz Szimokatta: VII. 9,12.] Megjegyzendő, hogy Vartan XIII. századi örmény geográfus így emlékezik az egykori ázsiai Szkítia viszonyaira: *"Szkítia, melyet más néven Turknak mondanak, Atil vizétől Imaus (Himalája vagy a Hindukus) hegyéig terjed, tartományai és népei: tochárok, eftaliták és más barbár népek."* [Saint Martin Memoires sur l'Armenie, 448. old.] Ez az *Atil* sem lehet a Volga, hiszen valamerre Tocharisztán vidékén kanyarog. Ez az *Atil* valószínűleg Teofilaktosz *Til* folyójával azonos. Megjegyezzük még, hogy olyan vélemény is lábra kapott, mely szerint a szóbanforgó *Til* folyó valahol az Altáj vidékén folyna. Ez viszont csakis azon tájékozatlan körökben bír életképes lenni, ahol még azon kútfőket sem ismerik, amelyek a *uarchunokat* Perzsia határvidékére lokalizálják. Sok szót nem érdemes rá vesztegetni.)

Namost mivel egyrészt a várhunok az eftalita birodalom részét képezték, másrészt Teofilaktosz szerint az *ogór* nép részét alkották, ezért arra kell következtetnünk, hogy a fehér hunok azonosak az *ogórokkal*. Annál is inkább, mert Teofilaktosz szerint az ogórok nagyszámú nép (akiknek a várhunok csak egy részét alkotják), Song-Yün kínai zarándok egy korábban idézett közlése szerint pedig a város lakó fehér hunok *"a világ négy tájáig, egészen Khotánig a leghatalmasabb és legszámosabb nép"*. Tehát e közlések ugyanazon képlet-ről szólnak, az *ogór-ugor* megjelölés eredendően a fehér hunokra vonatkozik! Az *ugor* névről persze tudnunk kell, hogy a későbbi forrásokban *kizárólag* magyarokat jelöl. Ez újabb súlyos érv a latban a magyarok fehér hun eredete mellett. Az *avar-ugor* közös megjelölés nyomán ugyanakkor tovább is

haladhatunk.

Amint már egy korábbi paragrafusban kifejtettük, az említett ogórok azonosak a XII. századi Mihály pátriárka által említett *wugur* néppel, akik a közlés szerint éppen az ogórok földjéről kiindulva, a Káspi-tavat délről megkerülve a kaukázusi kapukon át jutottak Európába. Ezekről a wugurokról *ugor* név alatt már a kijevi Nyesztor-krónika is beszámol. (Félreértés kizárva, mert mindkét közlés a szóbanforgó népet *kazárok és bolgárok* társaságában említi a VI. és VII. század fordulóján.) Nézzük most konkrétan a Nyesztor-féle krónika szövegét:

*”Mikor pedig a szláv nép – mint mondtuk – a Duna mellett élt, a szkítáktól – mégpedig a kazároktól – jöttek azok, akiket bolgároknak neveznek, és letelepedtek a Duna mentén, és a szlávok elnyomói lettek. Majd ezután a **fehér ugorok** jöttek és örökölték a szlávok földjét, miután elkergették a frankokat (vlakhokat?), akik azelőtt foglalták el a szlávok földjét. Ezek az ugorok ugyanis Hérakleiosz császár korában jelentek meg, aki megtámadta Khoszrou perzsa császárt. És ebben az időben tűntek fel az **oborok** is, akik harcoltak Hérakleiosz császárral, és kishűján el is fogták. Ez a nép harcolt a szlávokkal is, s le is győzték a szlávok közé tartozó duléb-okat (szlovénokat?), asszonyaikat pedig megerőszakolták; és a szóbeszéd szerint mikor egy obor útrakelt, nem lovat, hanem három, négy vagy öt nőt fogott be a kocsija elé. Így igázták le teljesen a duléb-okat. Az oborok magasak és gőgösek voltak, de az Isten haragjában elveszté őket, hírmondójuk sem maradt; és ma is megvan az orosz közmondás: ”elveszni, mint az oborok”, azaz utód, örökös nélkül meghalni. Őutánuk érkeztek a besenyők, majd később a **fekete ugorok** vonultak Kijev mellett Oleg idejében.”*

Ebből már első olvasatra is a következőket jegyezhetjük meg:

1. A krónika az avarokat megkülönbözteti a VII. századi fehér magyaroktól. Tehát a krónikásnak valami oka volt a VII. századi honfoglalókat a VI. századi *avaroktól is megkülönböztetve* magyarnak tartani. Ez bizony erős érv amellest, hogy a VII. századi *fehér ugorok* valóságos magyarok voltak! (Mellesleg a történészek tekintélyes része **csupán** a Nyesztor-krónika nyomán úgy gondolja, hogy az avarok – a VII-VIII. századiak is! – a magyar honfoglalásig teljesen felszívódtak. Eltekintve attól, hogy ez önmagában is abszurdum, fel kell hívnunk a figyelmet, hogy még a *Nyesztor-krónika* sem állítja a klasszikus értelemben vett avarok megsemmisülését, csak a *VII. század előtti* avarokét.)
2. A krónika a kazárokat szkítáknak nevezi egy olyan korban, amikor ez

az elnevezés már nem általánosan használatos a sztyeppeni népekre. Ha törökök lettek volna, valószínűleg annak nevezte volna őket.

3. A krónika megerősíti a kazár-bolgár testvériséget, sőt illeszkedik Mihály pátriárka közléséhez (aki a bolgárokról való közlését az Al-Dunához vonulással fejezi be, emez pedig éppen azzal kezd), ahonnan a *wugur* nevű testvérnép – ha csak erre a két közlésre támaszkodunk – vagy a fehér ugor, vagy a fekete ugor, de inkább mindkettő.)

Ami mindebből számunkra pillanatnyilag is a legfontosabb, az az, hogy a krónika szerint a magyarok legalább *két hullámban szállták meg a Kárpát-medencét*: a VII. század közepén és a IX. század végén.

Szláv jövevényszavaink is amellet tanúskodnak, hogy a magyarság jóval Árpád előtt érintkezett nyugati szlávokkal (ó-szlovénokkal). Vámbéry Ármin *A magyarság keletkezése* c. könyvében (Budapest, Franklin-Társulat, 1895. 111-116. old.) példák hosszú sorával igazolja, hogy a magyar nyelvben található szláv szóegyezések szinte kizárólag az ó-szlovén nyelvvel egyeztetethők, csehvel, szlovákkal vagy mai délszlávval nem; márpedig a X. században számottevő szlávosság (már-még) nem élt a Kárpát-medence belsejében. A mai magyarországi szlávok ősei csak jóval később kezdtek beszivárogni az ország területére. Makkay János történész (Indul a magyar Attila földjére, Közdok Budapest, 1996. 98-103. old.) lényegében megismétli Vámbéry érveit, de egy további fontos momentumot is kiemel: A magyarság kazár kapcsolatai révén nyilván nagyon jól ismerte a zsidókat, mégis a rájuk vonatkozó mai *zsidó* szavunk egészen bizonyos, hogy Kárpát-medencei, honfoglalás előtti szláv átvétel.

A helynevek ill. temetők vallomásait illetőleg pedig idézzük László Gyulát: *"Eléggé megbízhatóan ismerjük a történeti Magyarország XI. századi népességét. Ennek a korszaknak pompás számvetését készítette el a Szent István Emlékkönyvben (1938) Kniezsa István. Dolgozatának címe: Magyarország népei a XI. században, és a szöveget egy szemléletes térkép kíséri. Ebből kiderül, hogy az Árpád-kor első századában két nagyobb tömegű népességgel számolhatunk: a központi területeken sűrű magyar lakosság él, az erdős vidékeken, leginkább a peremeken pedig szlávok. Kisebb töredékekben török nyelvű és német nyelvű népek is kimutathatók, de csak elenyésző százalékban.*

Ez a térkép az alapja a továbbiaknak. A szerző ugyanis észrevette, hogy Árpád magyarjai nem szállták meg mindazokat a területeket, ahol előzőleg

a griffes-indások éltek, hanem részben kikerülték őket, s nyilván azért, mert azok sűrűn lakott területek voltak. Eszerint a X. századi Magyarországon a magyar helyneveket mutató területeket két nép népesítette be: Árpád magyarjai és a griffes-indás kései avarok. Persze ebből az is következik, hogy a griffes-indásoknak magyarul kellett beszélniük, hiszen egyébként hogyan adhattak volna szállásaiknak magyar neveket! Téves tehát korábbi történetjeinknek az a véleménye (mert valóban csak vélemény volt, semmiféle adat nem bizonyította!), hogy amennyiben avar maradékok éltek volna a honfoglaláskor, azok már elszlávosodtak volna. Az avarok lakta területeken elég ritkán akadunk egy-egy szláv helynévre, a helynevek döntő többsége magyar!

A 670-ben bejött késő avarok, azaz onogurok nyelve nagyrészt már magyar kellett hogy legyen. E feltevés mellett egy sereg más érv is szól. Láttuk már, hogy a külföld minket nem magyaroknak nevez, hanem az onogur népnévből képzett kifejezésekkel illet (ungar, hongrois, ungur, venger stb.); azt is tudjuk, hogy 670-ben onogur törzsek telepedtek Pannóniába, egyidőben a dunai Bolgárország megalapításával. Hogy az onogurok népe már magyar lehetett, bizonyítja temetőink embertani anyaga is: a mai magyar nép jórészt a kései avarok leszármazottja!” (László Gyula: "Emlékezzünk régiekről ..." Képes Történelem, Móra Ferenc Könyvkiadó, Budapest, 1979.)

Ha valaki – és ezt már mi mondjuk – azon egyetlen szóhajóhoz kifogást támasztaná a fenti elmélettel szemben, miszerint a leletek alapján a griffes-indások és Árpád honfoglalói *nem pontosan ugyanúgy* öltözködtek vagy temetkeztek, az vegye figyelembe, hogy például a székelyek már a IX. században Árpád magyarjaival megegyező nyelvet beszéltek, de – tömbben élvén – még a XX. században is a többi magyartól elütő viseletük, zenéjük, szokásaik vannak. Persze mind a székelyek, mind a magyarok néprajza ugyanazon közép-ázsiai eredetre mutat, de a délkelet-káspi árnyalatok különbözősége a Kárpát-medencében is megmutatkozik.

Láthatjuk tehát, mily nagyszámú érv szól az avar-magyar folytonosság mellett. Ellene ugyanakkor soha senki semmilyen épkezláb érvet nem tudott felhozni — pusztán vogul gyököket. Ámde ezek ellenérveit is tökéletesen semmivé teszi a korábbi érveink által kirajzolódó szkíta-eftalita-kazár nyelvi folyamatosság, sőt annak csak számbavehető lehetősége is. Az avar-magyar kontinuitást a továbbiakban *tényként* kell kezelnünk.

(Szégyen-ghalázat, hogy ebben az évben (2000) a millenniumot ünneplők állnak a kozmopolitákkal szemben, holott igaz magyaroknak kellene felállniuk a millenaristákkal szemben. Hiszen legalább tizenhárom és fél évszázada ez az ország a mi országunk: Hungária.)

4.2. (Anonymus vallomása)

E szakasz címét azért tettük zárójelbe, mert Béla király névtelen jegyzője a legnagyobb jóakarattal sem nevezhető kútfőnek (az egész dolgozat folyamán ódzkodtunk magyar krónikások adataira támaszkodni). Most mégis hozzá fordulunk, mert abban, amiben tanácsát kérjük, nem állt érdekében az igazságot elfordítani. Ugyanis Anonymustól azt kérdezzük, hogy kik lakták Erdélyt, Biharban és a Temesközben a honfoglalás előtt és után, egészen István király koráig. S jóllehet Anonymus válasza eddigi gondolatmenetünk szempontjából nem lehet perdöntő, az mégis megnyugtathat, hogy leírása a mi következtetéseinkhez jól illeszkedik, míg a hivatalos történetírás ide vágó állításaitól antagonisztikusan különbözik.

Anonymus szerint a honfoglalás előtt Erdélyben a lakó Gyalu volt az úr, Biharban a kozár (és „*bolgár módra kevély*”) Mén-Marót, a Temesköz és a Marosszög vidékén pedig Galád vezér. (Galád vezér népét Anonymus nem nevezi néven, de írja, hogy serege lakókból, bolgárokból és kunokból állt.) Aztán Anonymus leírja, hogy Gyalu népe urának választotta Töhötömöt (azaz ugyanott élt tovább, mint annakelőtte), Mén-Marót királysága lényegében változatlanul megmarad a magyar impériumon belül, Galád vezér is életben marad. Sőt Galád utóda, Ajtony Magyarország egyik legnagyobb hatalmú ura István korában, aki szinte egyenrangú riválisa Árpád utódának. Mindez azt jelenti, hogy Erdély, Bihar, a Temesköz és a Marosszög területén még István korában is javarészt azok a népek éltek, mint a honfoglalás előtt. Namost a hivatalos verzió szerint ezek túlnyomórészt török és szláv nyelvű népek voltak. (Sőt a honfoglalókkal bejött, állítólag török nyelvű kabarok és besenyők is az ő etnikai tömbjeiket gyarapították.) Ehhez hozzávéve azt, hogy Erdélynek az elmúlt ezer évben folyamatosan fennállt a külön státusza, és amúgy is nagy erdőségek választották el az anyaországtól, törvényszerűen következik az, hogy Erdély a középkor végén még mindig túlnyomórészt török nyelvű. Mármost ha következtetésünk kiindulása helyes volt. Ám – mint jól tudjuk – Erdély a XVII. századig a legtisztább magyar nyelvterület, sőt Kniezsa István térképe szerint már a XI. században is szinte kizárólag magyar nyelvű. Mit jelent ez? Azt, hogy Erdélyben, Biharban és a Temesközben már a honfoglalás előtt is túlnyomórészt magyarok népei éltek. Tehát – midőn Anonymusra nem is akarunk támaszkodni, csupán az általunk valóságosnak tartott eseményeket visszaigazoló kapcsolódási pontokat keresünk – meg kell állapítanunk, hogy Anonymus adatai *is* az avar-magyar etnikai folytonosságot támogatják. Arról nem is beszélve, hogy Anonymus a Biharban élő

magyarajkú népet *kazárnak* (*kozárnak*) nevezi.

4.3. Székelyek a honfoglalás előtt

A székelyeket a hivatalos történészek nagyobb része vagy egy eredetileg török nyelvű népcsoportnak állítja lenni, vagy eredendően magyarnak, de ez esetben azt mondják, hogy ők is Árpáddal jöttek be.

A székely és magyar népi emlékezet mindehhez képest azt mondja, hogy a székelyek Atilla népének maradékai, akik a Kárpát-medencében megérték Árpádék bejövetelét. Tény, hogy a székelység magát mindig a magyartól külön nemzetnek tartotta (s ezt a trianoni tragédiáig büszkén is vallotta). Tudnunk kell azt is, hogy a régi magyar krónikák a honfoglaló magyarságot nem etnikai, hanem politikai egységként tekintették s ezen értelemben a *székelyeket* élesen megkülönböztették a *magyaroktól*. Természetesen szó nincs arról, hogy ezen forrásadatok *etnikai különbözöség*re is utalnának.

A székelyek mindig is a legtisztább magyar nyelvet beszélték. Ha törökök lettek volna, akkor – nagy tömbben élven – megőrizték volna *a magyarnál sokkal egyszerűbb* török nyelvüket. Pláne, ha tudjuk, hogy a XIII. századtól kezdve folyamatosan a székelyek közvetlen szomszédságát mindinkább *nem magyar, hanem német, oláh és török nyelvű népek foglalták el!* S a székelység a legutóbbi időkig nem keveredett *még a magyarokkal sem!* De Székelyföldön még csak nyoma sincs a törökségnek. Sőt inkább a székelyek az egyik legarchaikusabb magyar nyelvet beszélnek. Sőt mi több: a székely helynevek, ha lehet mondani, a magyarországiaknál is *magyarabbul hangzanak* a mai fül számára. Vegyünk például mintát egymással szomszédos magyarországi ill. székelyföldi falvakból: *Bölcske, Madocsa, Harta, Pataj, Kömlőd, Ordas, Paks, Géderlak* illetve *Illyésmező, Parajd, Sófalva, Pálpataka, Korond, Kalonda, Firtosváralja, Farkaslaka, Kecset*. Mindkét mintában van azonnal érthető és nem elsőre érthető név is; de szembetűnő, hogy a székely helynevek között sokkal nagyobb a mai beszélt nyelven érthető nevek aránya, mint a magyarországiak között (a választás véletlenszerűségét a helyek szomszédos voltával igyekeztünk biztosítani). Nyugodtan kimondhatjuk hát, hogy a székelyek soha nem voltak török nyelvűek. (Kniezsa István már említett térképe is kizárja egy, a székelységhez hasonló nagyságú török nyelvű etnikum jelenlétét a XI. századi Magyarországon.)

Ettől független dolog az, hogy a székelység a hétmagyartól független politikai képlet volt, s ez a függetlenség jogilag 1848-ig fent is állt. A magyar királyok pedig Székelyföldnek nem adtak volna külön jogokat – éppen az ős-

foglalásra hivatkozva! – ha az ősfoglalásnak nem lett volna alapja. A honfoglalás utáni legkorábbi magyarországi írásos források a székelyeket, kunokat, besenyőket mindig *egymás mellett* említik, mint külön politikai képleteket. Tehát a székelység a magyaroktól különálló, de *a magyarokéval egyező nyelvű* testvérnép volt kezdettől fogva, akik a honfoglaló magyaroknál már sokkal korábban a Kárpát-medencében éltek. A székelyeknek volt egy *Kövér-fiai* nevű ága, s nagy bizonyossággal mondható, hogy e név a 600 körül fennállott Donvidéki Onogoria utolsó kagánjának, Kuvratnak fiáról, *Küverről* vette eredetét. Márpedig Küver népe már a VII. században a Kárpát-medencébe vonul, míg Árpád népe még a IX. században is attól keletre tartózkodik; tehát a székelység e nyom alapján is a hétmagyaron kívüli képlet. Az 1848 előtti krónikákban és jogi szövegekben egyébként is a *nemes székely nemzet* mindig megkülönböztetve szerepel a *nemes magyar nemzettől*. (S míg a *magyar nemzet* fogalmába jobbra csak a nemeseket értették bele, addig a *székely nemzetbe* a legkisebb székely is beletartozott! A székelyek között nem volt jobbágyság. Sőt egy székely közmondás szerint *nemessé tehet a király, de székellyé csak az Isten.*)

Visszatérve Kniezsa István könyvére: a szerző maga is érezte azt az ellentmondást, ami következtetései és a hivatalos álláspont között húzódott; s hogy meneküljön ebből a harapófogóból, azt kényszerült állítani, hogy a székelyek eredetileg törökök voltak, ám *”már a pogánykorban magyarul beszéltek”*, sőt *”igen valószínű”*, hogy csatlakozásuk valahol a régi haza területén történt. Csakhogy mindezt eddigi érveink, emellett a kútfők, a magyar krónikák és a népi emlékezet *egyöntetűen* kizárják.

A köztudatban az él, hogy a nincs olyan honfoglalás előtti külföldi kútfőadat, amely a székelyeket a Kárpát-medencében saját nevükön említené. Pedig hát dehogyan nincs.

Ibn Ruzsza, Gardízi és El-Bakrī arab írók egybehangzóan említenek a IX. századi etelközi magyarok szomszédságában egy *szkl-bolgár* nevű népet (a magyarok a besenyők és szkl-bolgárok között laknak, tehát e szkl-bolgárok Kárpát-medenceiek!). A hivatalos történészek nagyobbik része az őket említő mondatokat a baskírokra és volgai bolgárookra érti, emiatt tüzetesebben meg kell vizsgálnunk e kútfőket.

Ibn Ruzsza szerint: *”A besenyők országa és a szkl-bolgárok országa között a magyarok határai közül az első van. A magyar pedig a turkok egy fajtája. Vezérük 20 000 lovassal vonul ki. . . . Országuk nagy, egyik határa eléri a Fekete-tengert.”* Gardízi változatában: *”A bolgárok országa és a szkl-ek között, akik szintén bolgárok, van a magyarok országa.”*

El-Bakrī szerint (Az országok és utak könyve, 9. Töredék) pedig: *”Megemlékezés a magyarok (mahfarīya, maġġarīya) országáról: Ők a besenyők országa és a Bulgáriához (.ākārīya v. Bulkārīya, az sincs kizárva, hogy ez Hungária, azaz Avarország!) tartozó SZKL (Ask.l) vidéke között laknak.”*

E legutóbbi idézetben elejétől fogva az etelközi magyarokról (*mahfarīya, maġġarīya*) van szó. Tehát Baskíria szóba sem jöhet. Másrészt Bulgáriát is egy olyan országgént említi, amelynek fennhatósága más vidékekre is kiterjed. Tehát ez sem lehet a volgamenti Bolgárország, mert erről külön emlékezik meg ugyanezen töredékben, mondván, hogy *”kisszámúak, mintegy ötszáz család.”* Tehát mindenképpen a magyar-bolgár, és nem a baskír-volgai bolgár szomszédságról van e helyeken említés. A szkl-bolgárok pedig ez esetben egy, a IX. században a Kárpát-medencében élő népcsoport.

Szóval akár tetszik egyeseknek, akár nem, a szkl-bolgárok bizony székeltek!

Más kérdés, hogy Gardīzī miért nevezi őket bolgároknak (ha egyszer máig töretlenül magyar nyelvűek). A korábban felhozott érveink alapján valószínűleg azért, mert a IX. században egy magyar nyelvű és habitusú népcsoportot csupán nyelve és szokásai még nem definiáltak automatikusan magyarrá, hiszen *a bolgárok is valaha ugyanezen nyelvvél és habitussal éltek!*

A magyar-bolgár-kazár testvériség melletti korábbi érveink pedig most már minden, a székelység eredetére vonatkozó bizonytalanságot eloszlatnak. A székelyek – éppúgy mint a magyarok – Szkítiából, a szakák, dahák, madák földjéről és népéből, a fehér hunok birodalmából származnak, s ugyanazon anyanyelv az örökségük. Sőt igencsak valószínű, hogy a perzsa átírásban fennmaradt *szaka* népnév eredetije a *székely* nevezetben élt tovább, hasonlóan a *mada* népnév a *magyarban*. (Például Tolna megyében vannak *Székely* nevű falvak – e neveknek persze nincs közük az erdélyi székelyek XX. századi történelméhez –, de ugyanitt *Szakály* és *Szokoló* nevű települések is vannak. Ez a tény fölerősíti azt a gondolatot, hogy e helynevek a *székely* népnév egykori párhuzamos alakjait hordozzák, ami így még valószínűbbé teszi a *szaka* névvel való azonosságot.) Mindkét nép a Kaukázuson áttörve Dél-Oroszországba, majd végül a Kárpát-medencébe jutott. A székelyek az V., VI. vagy VII. században, a magyarok nagyobbik része pedig vagy a VII. század közepén, vagy a IX. század végén, vagy pedig mindkét alkalommal jelentős népességgel.

5. Függelék: Az avar-szabir-onogur vonulás útvonala

Priszkosz rétor 463 körül beszámol egy nagy népmozgásról. Eszerint az avarok egy bizonyos *Óceán* melletti népek által lakhelyükről elúztatva maguk előtt úzik a szabirokat, ők pedig az onogurokat, ugorokat, saragurokat, s e legutóbbiak a vonulás nyomán a Kaukázus északi előterébe kerülnek. A VI. században pedig Teofilaktosz Szimokatta számol be *avarok* és *álavarak* mozgásáról (s ez utóbbiakat az eftalita várhunokkal azonosítja). E népmozgásokat két okból is meg kell vizsgálnunk. Először is: az a feltevés, hogy ezek a vándorlások Nyugat-Szibérián és az Urálon keresztül történtek, az *egyetlen* lehetőség az "uráli magyarság Dél-Oroszországba juttatására". Ha e feltevés megdőlné, akkor vele dől annak lehetősége is, hogy a szabirok és onogurok uráli népelemeket "sodorjanak volt magukkal". Másodsor: a népmozgások útvonala kétségtávol be tudja határolni, hogy a szóbanforgó avarok, szabirok, onogurok voltaképpen honnét származtak.

A hivatalos történettudomány az V. században nyugatra vonuló avarokat a Kína északi határvidékéről származó *zsuan-zsuan* néppel azonosítja. Ezen azonosítás **célja** a Nyugat-Szibérián keresztüli útvonal tartani tudása, **indoka** pedig a zsuan-zsuanoknak a 458-ban a kínaiaktól elszenvedett vereséget követő állítólagos fejvesztett menekülése nyugati irányban. Ennek azonban **semmi** történeti alapja sincs. Ligeti Lajos írja: "*Téves, hogy 458-ban a zsuan-zsuanokat a kínaiak annyira megverik, hogy azok hazájukba nem mernek visszatérni. Visszatérnek, és 552-ig zavartalanul ott is maradnak...*" (A magyarság őstörténete, szerk. Ligeti Lajos, Akadémiai Kiadó, Bp. 1986, 66-67. old.) Ha viszont nincs szó nagymérvű vereségről, akkor arról sem lehet, hogy ijedtükben elfutnak az Urálig, aztán vissza, csupán hogy egy sor népet Szibériából Európába szorítsanak (ezek a népek pedig egészen a Kaukázusig(!) meg se álljanak).

Tehát az V. századi avarok nem zsuan-zsuanok, és *senkinek semmi oka* nincs egész Szibériát végigszántatni velük egy prekonceptációs történettudomány kedvéért.

Másfelől igenis bőven rendelkezünk adatokkal az avarok V. századi tartózkodása felől. Pharb-i Lázár örmény író Abarországot 450 körül Hyrkánia tőszomszédságába helyezi:

"Izdegard országlásának 16-ik évében temérdek hadi erővel táborba szállt a chusok ellen; Örményország egyházi és világi nagyjait rabszűjra fűzve, Hyrká-

nián és **Abarországon** keresztül mindenütt magával hurcoltatván ... szemlét tartván az általa kitűzött helyen **Abarországon** örmény, ibér, albán és más hadak felett ..." (Lazarus Pharus (Parpecus, Parpeci): Historia Armeniae 338-485. Longlois, 1869. ill. Pátmuthjun hajoc. Tifisz, 1904.) Eliseus Vardapet kortárs örmény író szintén ugyanitt említi Abarországot: "A király országglása tizenhatodik évében táborba szállt a chusok ellen és hadseregét Hyrkánián keresztül Abarországba vezette ... gyalog és lovas csapataitokat gyűjtsétek azonnal össze, és siessetek Abarországba, ott sereggel egyesülendők" sőt egy helyütt még ugyanazon a néven (*abarniai*) említi a Hyrkánia tőszomszédságában élő abarokat, mint Sztrabón (*aparniai*) sok száz évvel korábban (Lukácsy Kristóf: A magyarok őselei, hajdankori nevei és lakhelyei eredeti örmény kútfők nyomán, Kolozsvár, 1870., 62-63. old.)! Ezek az abarok nyilvánvalóan azonosak Priszkosz rétor abarjaival. (Felhívjuk az Olvasó figyelmét, hogy a fenti idézetek **pontosan ugyanarra az időpontra vonatkoznak, amelyben a zsuán-zsuánok éppen a kínaiakkal hadakoznak, a mondott Abarországtól mintegy háromezer kilométerre!**)

Mellesleg a Nyugat-Szibéria mellett érvelők egyik kedvenc adu ásza (csak hogy lássuk: milyenek is ezek az "érvek"), hogy a Priszkosz tudósításában szereplő avarokat egy bizonyos *Óceán* melletti népek űzik el lakóhelyükről. Namármost a Káspi-tó nem lehet "óceán", *tehát* a Csendes-óceánról van szó – érvelnek ők. Hiszen északra tájolt látómezejükben a Perzsa-öböl vagy az Arab-tenger meg sem jelenik. (Egyébként az *Óceán* szóhasználat egyáltalán nem feltétlenül jelent nyílt tengert. A bizánciaknak mindenesetre a Csendes-óceánról lehetett a legkevesebb ismeretük.) Márpedig dél-káspi népeket a Perzsa-öböl partjáról könnyű megtámadni – tizedakkora távolságból, mint Ural-vidéki népeket a Csendes-óceán partjáról! (Lásd lentebb is.)

Teofilaktosz Szimokatta pedig a VI. században tudósít ún. *álavarokról* és ún. "igazi" avarokról is. Az "álavarokat" a *uarchunnak* nevezett néppel azonosítja. Hogy ezek sem zsuán-zsuánok, hanem egy jól meghatározott dél-káspi képlet, arra vonatkozólag álljon itt az alábbi néhány tudósítás:

"Ezért is a mi korunkig **álavar** néven különböztetnek meg (amint helyesebb is így nevezni őket), egyik részük eredetileg **uar**, a másik pedig **chunni** nevű. ... Ezek keleten laknak, ahol a Til folyó halad át, amelyet a turkok Feketének szoktak nevezni. E nép legrégebb vezetőinek neve Uar és Chunni volt. Róluk nyerték elnevezésüket egyes fajtájukbeli (ogór) népek, akiket uar és chunni nevekkkel illetnek." (Theophylactus Simocatta: Corpus Scriptorum Historiae Byzantinae. B.G. Niebuhrii C.F. Bonnae, 1834.)

(Egyesek a *Til* folyót kapásból a Volgával azonosították, ami már csak

azért is abszurdum, mert a uarchonok a VI. századig Hyrkánia azaz Varkana vidékén éltek, ami a Káspi-tónak a Volgához képest éppen az ellentétes oldala. Procopios a VI. században még Hyrkániában jelzi az eftalita fehér hunokat. Pharb-i Lázár szerint 450 körül ugyanitt terült el *Abarorszag*. A kök-türkök egyébként 550 körül érték el a Volgát, tehát a *"turkok Feketének szokták nevezni"* megjelölés már csak ezért sem igen vonatkozhat rá. Súlyosabb érv azonban, hogy éppen Teofilaktosz Szimokatta mondja a már idézett műve más helyén: *"a szkítákról, akik Baktria, Szogdia és a Fekete folyó tájékán élnek"*, tehát e Feketefolyó – távol a Volgától – valahol Szogdia közelében folyik, amelyet így a türkök valóban már korábban ismerhettek. De Teofilaktosz az először említett helyen is kiemeli, hogy ez a *Til* folyó *napkeleten* folyik. Márpedig a keletrómai birodalomból nézve egész Kelet-Európa egyértelműen **észak**, s ez a terület a görög terminológiában már Hérodotosz óta valóban a legzordabb észak. A görög fogalomtárban "Napkelet" mindig is Parthia-Perzsia és az ázsiai ún. "Scythia maior" (vö. a *"keleti hunok"* is mindig a fehér hunok!). Ez utóbbi az antik ismeretek szerint sosincs szárazföldi összeköttetésben a Volga-vidékkel, csak a Kaukázuson át. Tehát e legutóbbi közlés is éppen azt erősíti meg, hogy az ogórok-uarchonok a dél-káspi régió egy kiterjedt népcsoportját jelentik a VI. század közepéig. Megjegyzendő, hogy Vartan XIII. századi örmény geográfus így emlékezik az egykori ázsiai Szkítia viszonyaira: *"Szkítia, melyet más néven Turknak mondanak, Atil vizétől Imaus hegyéig terjed, tartományai és népei: tocharok, eftaliták és más barbár népek."* [Saint Martin Memoires sur l'Armenie, 448. old.] Ez az *Atil* sem lehet a Volga, hiszen valamerre Tocharisztán vidékén kanyarog. Ez az *Atil* valószínűleg Teofilaktosz *Til* folyójával azonos. Megjegyezzük még, hogy olyan vélemény is lábra kapott, mely szerint a szóbanforgó *Til* folyó valahol az Altáj vidékén folyna. Ez viszont csakis azon tájékozatlan körökben bír életképes lenni, ahol még azon kútfőket sem ismerik, amelyek a uarchunokat Perzsia határvidékére lokalizálják. Sok szót nem érdemes rá vesztegetni.)

"Úgy látszik, ez nemcsak mendemonda, mert e két törzs (az uar és chunni) valóban együtt élt Irán északi határán, s egyikük, a chunni, azonos volt a fehér hunokkal ..." (László Gyula: "Emlékezzünk régiekről", Képes Történelem, Móra Kiadó 1979.)

"Az eftaliták hun nép és annak is neveztetnek, de az általunk ismert hunokkal nincsenek összeköttetésben, mert nem határosak s nem is laknak azokhoz közel, hanem Perzsia északi határánál, ahol Gorgo nevű város van ... Az eftaliták nem nomádok, mint a hunok többi népe, hanem már régóta békés

földművelőkként élnek. ... A hunok közül egyedül ezek **fehértörzsek**, az **arcuk sem rút** ... az **eftalita hunok** népe, akiket **fehértörzseknek** neveznek ...” (Procopius: ex recensione Guil. Dindorfii Vol. I-III. Bonnae 1833.)

”... *Nephtalitas Hunnos* ...” (Theophanes Chronographia an.467 [5967])

”... *Unnos Albos nomine, qui et Nephtalitae* ...” (an 468 [5968])

”*Iustinus uralkodásának negyedik esztendejében a turkok követsége Bizánccba jött selyemárukkal és egy a császárnak szóló levéllel ... Vajon a heftaliták városban laknak avagy falvakban? (Így feleltek a követek:) Uram, ez a nép városlakó, városokban lakik ... Tehát – szólt közbe a császár – ti nyilván valamennyi városukat elfoglaltátok? – Úgy van – felelték a követek ...*” (Menander Protector Fragm. 18., Excerpta de legationibus, ed. C. de Boor, 450-452.)

”... az avarok magvát az eftalita birodalom *”var”* és *”hun”* nevű törzsei alkották ...” (Altheim, F.: Geschichte der Hunnen, I. kötet)

Tehát az *”álavarok”* semmiképpen sem zsuanszuanok. De vegyük nagytörzsi alá Teofilaktosz *”igazi”* abarjait is. Teofilaktosz egyértelműen valahova Baktria-Tocharisztán területére helyezi az *”igazi”* abarokat, midőn a türk invázió utáni területüket **a türköktől ezerötszáz mérföldnyire**, India határvidékére lokalizálja (Theophylactus Simocatta: Corpus Scriptorum Historiae Byzantinae, VII.7. B.G. Niebuhrii C.F. Bonnae, 1834.). A Himalája megközelíthetlensége miatt ez a határterület egyes-egyedül az Indus vidéke lehet. Az Altáj felőli nagy népmozgás elől az Indus vidékére eze az abarok valóban csakis valahonnan Hyrkánia határvidékéről kerülhettek. Egyébként Teofilaktosz megemlíti ezen a területen egy *Taugast* nevű fényes nagyvárost, s ez a *Taugast* a koraközépkor perzsa-arab misztikus hiedelemvilágában is előfordul, tehát a kérdéses hely is – mint amelynek névadása az arab-perzsa mitológiával azonos gyökerű – valahol az Eufrátesz és az Indus között kellett, hogy legyen. Egyébként Teofilaktosz szerint *”a Taugast tájékán tanyázó barbárok alkotják a legharciasabb és legszamosabb népet.”* Három mondattal később viszont: *”A kagán új hadjáratot indított és az összes ogórokat leigázta. Pedig ez a nép leghatalmasabb volt mind lélekszámát, mind harcászati főkát tekintve.”* Ugyanazok a jelzők, ugyanazok a szófordulatok! (Teofilaktosz szerint az ogóroknak csak egy kis része futott Európába, tehát a többség ázsiai hazájában maradt. Ezek leigázásáról van itt szó.) A kettő közötti párhuzamot lehetetlen nem észrevenni, márpedig e felsőfokú jelzők kizárólagos hatályúak. Tehát a *”Taugast tájékán tanyázó barbárok”* azonosak a *”népes”*, *”hatalmas” ogór* népcsoporttal. Ezt az azonosítást megpecsételi Teofilaktosz kortársának, Song-Yün kínai zarándoknak a perzsákkal szomszédos városlakó fehér hunokra vonatkozó korábban már idézett s az előbbiekkal hajszára

egyező terminus technikusa: "A világ négy tájáig, egészen Khotániig a leghatalmasabb és legszamosabb nép". Tehát a Taugast környéki ogórok éppenséggel fehér hunok voltak! Ezek területe tényleg Indiával határos a mondott időben s ezen a területen tényleg elképzelhető egy, a perzsa-arab mitológiában szereplő nagyváros. (Egyesek a Kína északi határán élő *tabgacs* nevű törzs területével azonosították ezt a *fényes várost*, ami nem csak azért skandallum, mivel egy népnevet nem illik összekeverni egy "fényes város" névvel – s a tabgacsoknak nem volt *Taugast* nevű nagyvárosuk! –, de Teofilaktosz szerint "a Taugast tájékán tanyázó barbárok alkotják a legharciasabb és legszamosabb népet". Namost ha a tabgacsok alatt a kínaiakat értenénk, akkor ők a bizánci terminológia szerint nem "barbárok", ha pedig nem a kínaiakat, akkor meg éppenséggel nem a tabgacsok "alkotják a legharciasabb és legszamosabb népet", akikről egyébként is láttuk, hogy ogórok, tehát nem kínaiak! Teofilaktosz egy *mukri* nevű népet is említ a kérdéses *Taugast* vidékén, az Altáj vagy Észak-Kína vidékén viszont egyetlen olyan nép sincs, amelynek nevéből akár a legvadabb torzítással is kijöhetne a "mukri". Azonban éppen az Industól nyugatra az ominózus időben volt egy *Makran* nevű tartomány, arról nem is beszélve, hogy a "mukri" akár az *un(u)gri* többszörös torzítása is könnyen lehet! Egyébként amúgy sem érdemes erre a "Kína északi határvidéke" teóriára túl sok szót esztegetnünk, hiszen eszerint Kína északi oldalára az avarok a türköknek mintegy szembemenekültek volna. Arról nem is beszélve, hogy a hivatalos verzió szerint az avarok eleve Kína északi határvidékéről menekültek el — ugyanoda érkezvén, tehát ez igazi "fából vaskarika", tökéletesen kiforgatva Teofilaktosz Szimokatta szavait. Ám ez is mihaszna: Kína a VI. században ugyanis még távolról sem határos Indiával, tehát erre az amúgy is abszurd "Taugast=Kína" verzió sokadik cáfolatára tényleg ne vesztegessünk több szót. Fogadjuk csak el a *Taugast* név közelkeleti-középkeleti eredetét. A Kínával való azonosításnak bármilyen szerteágazó irodalma van is, az mind-mind a modern kor prekonceptiózus szüleménye, a kortárs irodalomból ilyesmit lehetetlen kicsikarni.) Tehát Teofilaktosz is pontosan ugyanazt erősíti meg, mint Pharb-i Lázár és Eliseus Vardapet.

Szintén VI. századi, Mari Amu manicheus térítő útinaplójában 520 körülről származó adat, hogy Khorásán tőszomszédságában terül el *Abaršáhr*, azaz Abarország (Henning, W.: *Mittelalterliche Iranica*). Ez ugyanaz a terület, amelyről az V. századi örmény írók és a kortárs Teofilaktosz Szimokatta is beszámolnak.

Az avarok után most vegyük szemügyre a szabirokat és onogurokat.

Eltekintve attól, hogy a 2. szakaszban tárgyaltak szerint szinte az írás

kezdetei óta folyamatosan adatolható egy szabar, szabir nevű nép jelenléte a transzkaukáziai térségben, lényeges momentum az, hogy Priszkosz rétor nevezetes tudósítása **előtt egészen közvetlenül** is vannak megbízható adataink a szabirok és onogurok Kaukázus-vidéki tartózkodásáról. Stephanus Byzantinus például 400 körül közli, hogy "A *Szapeir-ok a Pontus* (Fekete-tenger) vidékén lakó nép, akiknek nevét jelenleg β betűvel $\Sigma\alpha\beta\epsilon\iota\rho\epsilon\varsigma$ alakban ejtik." (De Urbibus. Scyth. 265.) Zakariás rétor szír nyelven fönmaradt (450-491 közötti időszakot feldolgozó) egyháztörténetében pedig a Kaukázusban *egy-más mellett* említi az onogurokat, ugorokat, szabirokat, bolgárokat, kuturgurokat, abarokat, kazárokat, saragurokat, kálizokat és eftalitákat, mint Quarodusat (Theokletész) örmény püspök által az V. században megtérített népeket (Zacharias Rhetor Scholasticus: Historia Ecclesiastica Zachariae Rhetor vulga adscripta XII. 7. E. W. Brooks, 1924. ill. Ahrens-Krüger, 1899.). E közlésben továbbá mindeme népek a Káspi-kapukon belül vannak lokalizálva (márpedig eme népek midőn úgymond Nyugat-Szibériából a Fekete-tengerig leszáncáztak, nemigen értek rá egy éles kitérőre a Káspi-kapuk mögé, hogy ott gyorsan megtéríttessék magukat, majd tovább rohanjanak a Don-Azovi térségbe lehetőleg úgy, hogy a távolról kukkoló Priszkosz rétor mindebből semmit se vegyen észre). Mindezeket további kútfők is megerősítik.

Ammianus Marcellinus római író a IV. század közepén Dagesztánban említi a szabirokat (Rerum gestarum libri XXXI.).

A 700 körül író névtelen Ravennai Geográfus a Meotisz és Kubán vidékén említi Patria Onogoriát, hozzátévé, hogy ezt az adatot a IV. századi Libaniosból meríti. (Ravennai Geográfus, ed. Pinder-Parthey, – Pinder, M. - Parthey, G., Ravennatis Anonymi cosmographia et Guidonis geographica, Berlin, 1860.)

Tehát az onogurok a 300-as években a Meotiszban tartózkodtak. Ehhez jól illeszkedik Agathias VI. századi bizánci író közlése egy *Onogur* nevű kolchiszi erődről, amely az író szerint az onogurok egy *hajdani* vereségének emléke (Agathias, ed. Bonn, 146.; Niebuhr, B. G.: Corpus Scriptorum Historiae Byzantinae. Bonnae, 1828.). Megjegyzendő, hogy a nyugat-szibériai verzió szerint az onogurok **soha** nem járhattak volna Kolchiszban! (A Kaukázus Kolchisz fölötti gerincén keresztül amúgy is nagyon nehéz az átjárás, Nyugat-Szibériából menekülőben nem lehet oda csak úgy átruccanni és ott évszázados történelmi emlékeket hagyni!)

De szó szerint ugyanezt erősíti meg Iordanes gót püspök a VI. század közepén, aki régebbi forrásokra hivatkozva úgy tudja, hogy az onogurok már nagyon régóta lakják a Meotisz és Pannónia közti térséget : "A *hunugurok*

... első tartózkodási helye Szkítiában a Mäotis-tó mellett volt, a második Mysiában, Thraciában és Daciában, harmadik a Pontus- (Fekete-)tenger fölött, majd ismét Szkítiában.” (Iordanes: De origine actibusque Getarum (Getica) V. 37.) Ez a tudósítás csakis úgy érthető, hogy már Atilla korában is a Pontus körzetében éltek.

Mindezen adatokat H. W. Haussig is kimerítően tárgyalja 1953-as dolgozatában, s végső konklúziójában maga sem hagy kétséget afelől, hogy az avar-szabir-onogur népmozgások a **Káspi-tó déli partja mentén** és a Kaukázuson keresztül történtek. (Haussig, H. W.: Theophylakt's Exkurs über die skythischen Völker, Byzantion, 1953.) Tehát a szabirok 463 körül egyáltalán **nem Nyugat-Szibériából** törtek be Kelet-Európába, mert már *jóval korábban* a Kaukázus vidékén laktak. Az avarok csak a Káspi-tó déli oldalán vonulhattak – az örmény kútfők szerint egyébként is itt volt *Abarország* – s így szorították a szabirokat és onogurokat a Kaukázuson keresztül Délkelet-Európába. (A közhiedelemmel ellentétben Nyugat-Szibériában a **mondott időből** semmilyen, a szabirokra utaló névanyag nem mutatható ki. A *Szibir* név első ismert előfordulása a XIII. századból való! Az is így: *Ibir-Sibir*.) De van még kútfőadatunk:

Procopius közlése szerint az uturgurok és kuturgurok az V. század első felében a Meotisz vidékén laktak. (Prokopios, ed. Haury, – Procopii Caesariensis opera omnia, Ed. Haury, J. I-III. Lipsiae 1905-1913.) Ez az adat is arra utal, hogy az *ugor* nevű népek már az V. század előtt a Kaukázus környékén laktak – tehát nem Nyugat-Szibériában (ezt Zakariás rétornál is láttuk).

Ezt megerősíti Teofilaktosz Szimokatta közlése is, midőn az általa *uar* és *chunni* néven nevezett (ál)avarokról korábban idézett művében azt is írja, hogy ezek igazából *ogórok* (*Oγωρ*), s meg is magyarázza, hogy a **népes és hatalmas** ogór nép legrégebb fejedelmei *Uar* és *Chunni* nevezetűek voltak, s ezekről nyerték az ogórok **némely** törzsei az *uar* és *chunni* nevet. Mindez azt jelenti, hogy egyrészt a népes és hatalmas *ogórok* semmiképpen nem azonosíthatók a gyéren lakott tajga egy törzsével sem; másrészt az Északkelet-Perzsiából kiindult várhun avarok eredeti neve voltaképpen *ogór* (vagy *ugor*). Tehát az *ogórok* perzsiái eredetűek, s maga a név sem származik máshonnan! (Ezt egyébként az *Avar-magyar folytonosság* c. paragrafusban részletesen kitárgyaltuk.) Tehát az *”ugor népek”* kategória eredendően valóban a magyarság legközelebbi rokonnépeinek családját jelenti, semmi köze nincs azonban sem Nyugat-Szibériához, sem annak népeihez, sokkalta inkább a dél-káspi régióhoz.

Mar-Ibas-Katina örmény író évkönyveiben már a Kr. e. II. században *bolgárokat* említ: *"Első Arsaces uralkodása alatt, azon nagy beháborúk következtében, melyek a Kaukázus hegységben, név szerint a bolgárok földjén támadtak ..."* (Chorenei Mózes: *Historia Armeniae*, 2. köt. 9. fej.) Véletlen névegyegyésről szó se lehet, mert a többi tárgyalt kútfő is ugyanitt említi többek között a szabirokat ill. az onogurokat, s e népek Zakariás rétor szerint az V. században még *ugyanott és ugyanúgy* szomszédosak egymással!

El-Bakrī arab földrajzíró *Az országok és utak könyve* c. művének 9. Töredékében a kárpát-medencei onogurokról (*al-Unqaluš*; szomszédai a bajorok, csehek, oroszok, besenyők és bolgárok!) azt írja, hogy *"Khoraszánból vándoroltak ki"*. Ez a Káspi-tó déli partvonalától délre-délkeletre eső terület, ami igencsak messze esik Nyugat-Szibériától.

Mihály szír pátriárka 585-ből arról tudósít (erről is korábban beszámoltunk a *Fehér hunok, kazárok, bolgárok, wugurok* ill. *Az ogóroktól az ugorokig* c. paragrafusokban), hogy a kazárok, bolgárok és wugurok a Kaukázuson keresztül jöttek Európába. A hivatalos tudomány az onogurokat a bolgárokkal azonosítja. Ez már önmagában megerősítené a fenti közléseket. A kazár-bolgár-ugor rokonságot nemcsak arab írók állítják, hanem Jozsef Ben-Gorion héber író és József kazár király levelei is. Az előbbi közvetlenül is a kazárok testvérnépeként említi a Duna vidékén a besenyők és bolgárok szomszédságában élő *ungarokat*, az utóbbi pedig a szabirokat, sőt az avarokat (!). Tehát e források alapján is a szabirok és onogurok kétségkívül délkaukázusi eredetűek. (Arról nem is szólva, hogy Teofilaktosz *ogó*rjai, Mihály pátriárka *wugur*jai és a Nyesztor-krónika *ugor*jai a közölt dátumok és társított népek miatt triviálisan ugyanazt a népet jelölik, tehát szinte a szemünk előtt rajzolódik ki a magyarság útja a fehér hun birodalom területéről kiindulva a Kárpát-medencéig.)

Szóba sem jön, hogy ezeket a szabirokat és onogurokat az avarok *észak felől* szorítják régi kaukázusi hazájukból Európába (!) 460 körül.

Ha valakinek még volnának kétségei afelől, hogy az avarok **közvetlenül** a nagy V. századi népmozgás előtt a Kaukázustól délre tartózkodtak, annak álljon itt Pharb-i Lázár örmény író közlése:

*"Izdegard országlásának 16-ik évében temérdek hadi erővel táborba szállt a chusok ellen; Örményország egyházi és világi nagyjait rabszűzre fűzve, Hyrkánián és **Abarországon** keresztül mindenütt magával hurcoltatván ... szemlét tartván az általa kitűzött helyen **Abarországon** örmény, ibér, albán és más hadak felett ..."* (Lazarus Pharus (Parpeus, Parpeci): *Historia Armeniae* 338-485. Longlois, 1869. ill. Pátmuthjun hajoc. Tiflisz, 1904.)

Tehát Abarország 450 körül Hyrkánia mellett volt (egyébként pontosan ugyanott, ahol századokkal korábban Ptolemaiosz *obarakat* említ). II. Izdegard *Hyrkánia irányába* vonuló *dél-kaukázusi* hadai egyébként sem állomásozhatnak másutt, mint valahol a Káspi-tó déli partvidéke mentén. Az itt szereplő *abar* népnév ez esetben pedig kétségtelenül a párthusok eredeti nevét *is* jelenti. Pharb-i Lázár tudósításából kitűnik, hogy az V. század közepén a dél-kaukázusi régióban nagy népmozgások zajlottak le, s ezek mind a perzsák hadműveleteivel álltak összefüggésben. A megelőzően tárgyalt kútfők szerint viszont az előzőkhöz képest tíz éven belül az abarok már a Kaukázuson keresztül űzik maguk előtt a szabirokat, s így a kép összeáll, azaz fény derül Prizkosz tudósításának eddigi kérdésesnek mondott részleteire is. Minden a helyén van. Az *”Óceán melletti népek”* ezek szerint a szászánida-perzsák (vagy valamely segédnépük), s maga az *”Óceán”* a Perzsa-öböl (feltéve persze, hogy esetleg mégis nem a Káspi- vagy az Aral-tó).

Egyébként II. Pius pápa 1531-ben szintén megemlíti, hogy *az avarok a Káspi-kapun keresztül törtek Európába*. Jóllehet Pius e művének forrásértéke igen gyenge, mert mindenféle hallomásból vett adatot is összegyűjt benne, de ez a tény mutat éppen arra, hogy a XVI. századig mindenki számára evidens volt, miszerint az avarok Európába a Kaukázuson keresztül jöttek, s egész egyszerűen nem volt olyan adat, amely ennek ellentmondott volna. E vándorlást megerősítő adat ugyanakkor – mint láthattuk – töménytelen mennyiségben áll rendelkezésre. Légyen tehát bár szó Prizkosz rétor közlésében szereplő bármelyik népről: *avarról*, *szabirról*, *onogurról*, *ugorról*, avagy *saragurról*, azok mindegyikének IV-V. századi lakhelyét egymástól független kútfők imponáló sokasága egymással tökéletes összhangban a Kaukázus vidékére ill. a vele szomszédos dél-káspi régióba helyezi. Következésképp e népek a VI. századig semmiképpen nem jártak sem Nyugat-Szibériában, sem Baskíriában (vagy netán az Északi-sarkon). Egyszerűen föl nem fogható, hogy van őstörténész, aki ezt nem látja be.

Azért mindenesetre remélem, hogy finnugrasz tudósaink nem akarják e fentemlített összes kútfőt *egyszerre* hazugsággal vádolni.

Madocsa, 2000; in festo falconnarium vulgare *Karasun* dicto.

(*Kassai Kódex, XIII. század*)